Gemeente Amsterdam

Visie Diemerpark

Natuurlijk, recreatief landschap

10 Oktober 2024

Colofon

Uitgave
Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Oost
Gebiedsteam IJburg-Zeeburgereiland
Projectgroep Vernieuwing Diemerpark

Bestuurder
Melanie van der Horst, Wethouder Openbare Ruimte en Groen

Ambtelijk opdrachtgever
Bouchra El Morabete, gebiedsmanager IJburg-Zeeburgereiland

Ambtelijke stuurgroep Vernieuwing Diemerpark
Laura van Walsem, Sport en Bos
Aat de Vries, Ruimte en Duurzaamheid
Maikel de Gram, Grond en Ontwikkeling
Jacques de Jong, Grond en Ontwikkeling
Martijn Prins, Verkeer en Openbare ruimte

Projectgroep
Michiel Thunnissen - Senior Projectmanager/PMB
Byril Willemsen - Projectmanager/PMB
David Janssen - Junior Projectmanager/PMB
Rik Siere - Communicatie adviseur
Gaston Dolmans - Projectleider Nazorg Diemerzeedijk/G&O
Berno Hartgers - Gebiedsbeheerder/Stadswerken
Linda Elings - Directievoerder groen/stadswerken
Marjolein Mantel - Gebiedsmakelaar Stadsdeel Oost
Hugo Hilgers - Adviseur sport/S&B
Roy Veldhuizen - Ecoloog/IB
Robrecht Kleine Deters - Juridisch planoloog/R&D
Tom Abbestee - Verkeerskundig ontwerper/R&D
Joep van Amelsvoort - Ontwerper openbare ruimte/R&D
Floris Grondman - Senior ontwerper openbare ruimte/R&D

Luchtfoto Diemerpark, bron: siebeswart.photoshelter.

Leeswijzer

Inleiding en opgave

Hoofdstuk 1 start met de aanleiding voor deze visie en verwoordt de algemeen gedeelde wens voor een nieuwe balans tussen natuur, infrastructuur, sport en recreatie in het Diemerpark. Een balans waarin elk van deze aspecten tot zijn recht komt en er zelfs op vooruitgaat.

Ruimtelijke context

Hoofdstuk 2 geeft een terugblik op de ontstaanshistorie van het Diemerpark en schetst de ruimtelijke ontwikkelingen rond het park, in het licht van de stedelijke en regionale opgaven op het gebied van wonen, infrastructuur en natuur.

Analyse

Voor een goed begrip van de huidige situatie geeft hoofdstuk 3 een analyse van de fysieke opbouw van het terrein, de vier basisstructuren in het landschap, aanwezige natuurwaarden, het gebruik door verschillende doelgroepen en het huidig beheer.

Visie

Met die kennis in het achterhoofd beschrijft hoofdstuk 4 op hoofdlijnen een visie op de toekomst in drie thema's: landschap als fundament, verbonden en toegankelijk, en recreatief landschapspark. Deze drie thema's worden respectievelijk uitgediept in de hoofdstukken 5, 6 en 7.

In hoofdstuk 5 worden natuurwaarde beschreven van vier landschappelijke structuren in het park, en wordt een landschappelijk-ecologisch streefbeeld geschetst voor de toekomst.

Hoofdstuk 6 gaat in op de wens om de verkeersinfrastructuur (met name voor fiets) te verbeteren en de ruimte voor langzaam verkeer in het park te vergroten.

Hoofdstuk 7 zoomt in op alle vormen van recreatief gebruik in het park, verschillende zones van soorten recreatie en plannen om dat te verbeteren. In dit hoofdstuk wordt ook stilgestaan bij de inpassing van het te vernieuwen sportpark.

Hoofdstuk 8 komt met een visie op verbetering van meubilair en informatieborden in het park.

Hoofdstuk 9 is gewijd aan de noodzaak om te komen tot integraal beheer van het park, waarin taken van diverse beheerorganisaties beter worden afgestemd.

Hoofdstuk 10 presenteert de totale visiekaart, waarin highlights uit de eerdere hoofdstukken zijn samengevat.

Planning

Hoofdstuk 11 sluit de visie af met een doorkijk naar de volgende planfasen: het opstellen van Uitwerkingsplannen en beheerplannen voor alle deelgebieden in het park, met veel ruimte voor participatie.

Inhoudsopgave

1 Inleiding en opgave
- 1.1 Behoefte aan nieuwe visie
- 1.2 Bestuurlijke uitgangspunten
- 1.3 Afspraken met gebruikers

2 Ruimtelijke context
- 2.1 Korte historie
- 2.2 Diemerscheg
- 2.3 Stedelijke ontwikkelingen omgeving
- 2.4 Selectie beleidsdocumenten en bestemmingsplan

3 Analyse Diemerpark
- 3.1 Oorspronkelijke ontwerp
- 3.2 Basisstructuren van het Diemerpark
- 3.2.1 De dijk
- 3.2.2 Het moeras (ARK-zone)
- 3.2.3 Het park (vuilstort)
- 3.2.4 De lijst
- 3.3 Ecologische corridors
- 3.4 Verbindingen
- 3.5 Huidig gebruik
- 3.6 Kunst in het park
- 3.7 Beheer en onderhoud

4 Visie Diemerpark
- 4.1 Identiteit
- 4.2 Visie met drie thema's

5 Thema: landschap als fundament
- 5.1 Meer dan een stadspark
- 5.2 Vier landschappelijke structuren
- 5.2.1 Dijk – structuur 1
- 5.2.2 Moeras (ARK-zone) – structuur 2
- 5.2.3 Park – structuur 3
- 5.2.4 Lijst – structuur 4

6 Thema: verbonden en toegankelijk
- 6.1 Optimalisatie van bestaande routes
- 6.2 Aanleg van nieuwe routes

7 Thema: Recreatief landschapspark
- 7.1 Mogelijkheden in het park
- 7.2 Intensieve recreatie
- 7.3 Landschappelijke inpassing sportpark
- 7.4 Natuurbeleving en rust
- 7.5 Evenementen in het park
- 7.6 Kunst in het park

8 Meubilair en informatieborden

9 Visie verankeren in het beheer

10 Visiekaart

11 Planning uitwerkingsplannen

Inleiding en opgave

1. Inleiding en opgave

Hoe mooi de natuur zich ook ontwikkelde, de plannen voor IJburg met 40.000 mensen vlak naast de vuilstort, maakten het eind jaren ’90 noodzakelijk om de ernstig verontreinigde locatie ingrijpend aan te pakken. Allerlei manieren van saneren zijn toen de revue gepasseerd. Alles weghalen was praktisch en financieel volstrekt onhaalbaar daarom is er gekozen voor een isolatievariant. Het vervuilde gebied is hermetisch ‘ingepakt’ en geïsoleerd van de omgeving. De doorsnede van de vuilstort laat als het ware een omgekeerde ‘schoenendoos’ zien die over de stort heen is gezet. Rondom de vervuiling zijn diepe schermwanden geplaatst, de bovenkant werd afgedekt met een isolerende beschermlaag van folie of Trisoplast en ongeveer een meter schone grond. Boven en onder de beschermlaag zit een complex netwerk aan kabels, leidingen, drainages en sensoren. Binnen de schoenendoos heerst permanent onderdruk, zodat er niets van binnen naar buiten kan lekken. Om die isolatie niet te beschadigen gelden stringente eisen en beperkingen aan de inrichting, bebouwing en beplanting.

1.1 Behoefte aan nieuwe visie

Het Diemerpark is anders dan alle andere stadsparken in Amsterdam. De bekende parken zoals het Vondelpark, Westerpark en Oosterpark zijn ontworpen in de Engelse landschapsstijl als decor voor recreatie en natuurbeleving. Het Diemerpark echter is ontworpen als een landschapspark waar natuurlijke- en ecologische waarden de boventoon voeren. Dat is opmerkelijk omdat die natuurwaarden zijn ontstaan op een voormalige vuilstort. Het Diemerpark is daarnaast óók een sport- en recreatiepark, maar de natuurlijke kwaliteiten overheersen. Het bijzondere karakter van het Diemerpark staat echter al jaren onder druk en verdient extra de juiste aandacht. Deze visie vertelt hoe dat kan gebeuren.

In de eerste twintig jaar van zijn bestaan heeft het park roem vergaard met diens grote biodiversiteit, de voor een stadspark bijzondere flora en fauna, landschappelijke karakter en voortdurend wisselende vegetatie. Met zijn bijzondere en rijke flora en fauna vormt het gebied een belangrijke schakel in de ecologische structuur van Amsterdam en de regio. Daarnaast functioneert het park, als onderdeel van de Diemerscheg, ook als groene buffer tussen de verstedelijkte gebieden van Diemen, IJburg, de Indische Buurt en het Zeeburgereiland. Het park is een geliefde plek voor verschillende zeldzame diersoorten om te verblijven en te foerageren én voor IJburgers voor wie het een belangrijk groengebied is naast de relatief stenige woonbuurten.

In de afgelopen decennia is de druk vanuit de omgeving op het park toegenomen. Dat is het meest zichtbaar in het noordwestelijk deel. Stap voor stap is daar een sportpark ontstaan dat nu bestaat uit zes voetbal- en hockeyvelden. Maar ook andere delen van het park worden drukker bezocht, óók delen waar de natuurkwaliteit de boventoon voert en menselijke aanwezigheid minder gewenst is. Het park is daarnaast duidelijk aan slijtage onderhevig, mede doordat het dagelijks beheer tekortschiet. Er is behoefte aan een nieuwe visie op het beheer die past bij de bijzondere kwaliteiten van dit gebied.

IJburg groeit en daarmee zal de druk op het Diemerpark verder toenemen. Niet alleen door het aantal bezoekers, maar ook door de veranderende wijze waarop zij het park willen gebruiken. Dit versterkt de noodzaak van het opstellen van een integrale visie op het park. Een visie die duidelijk richting geeft aan de ontwikkeling, waarin een balans wordt gevonden tussen het versterken van de ecologische- en landschappelijke waarde enerzijds, en anderzijds meer ruimte geven aan recreatie en sport.

In deze visie staat die balans centraal, met concrete voorstellen voor verbetering van alle delen van het park. De visie doet ook voorstellen voor integraal beheer, een vorm van beheer die alle kwaliteiten langjarig in stand houdt. Daarbij wordt voldoende ruimte geboden aan flexibiliteit, om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Visie Diemerpark 2040
Natuurlijk, recreatief landschap

Integrale visie
Toekomstbestendig natuurpark
Duurzaam beheer
Unieke identiteit

Uitwerkingsplannen
Uitwerkingen per deelgebied

Integraal beheerplan
Verankering van visie in beheer

Intensievere recreatie — **Balans tussen** — **Natuurbeleving en rust**

Parkdeel met georganiseerde sport, een hogere gebruiksdruk, verschillende voorzieningen en multifunctioneel gebruik.

Natuurdeel met een hoge ecologische waarde waar extensief recreatief gebruik en de beleving van natuur en rust voorop staan.

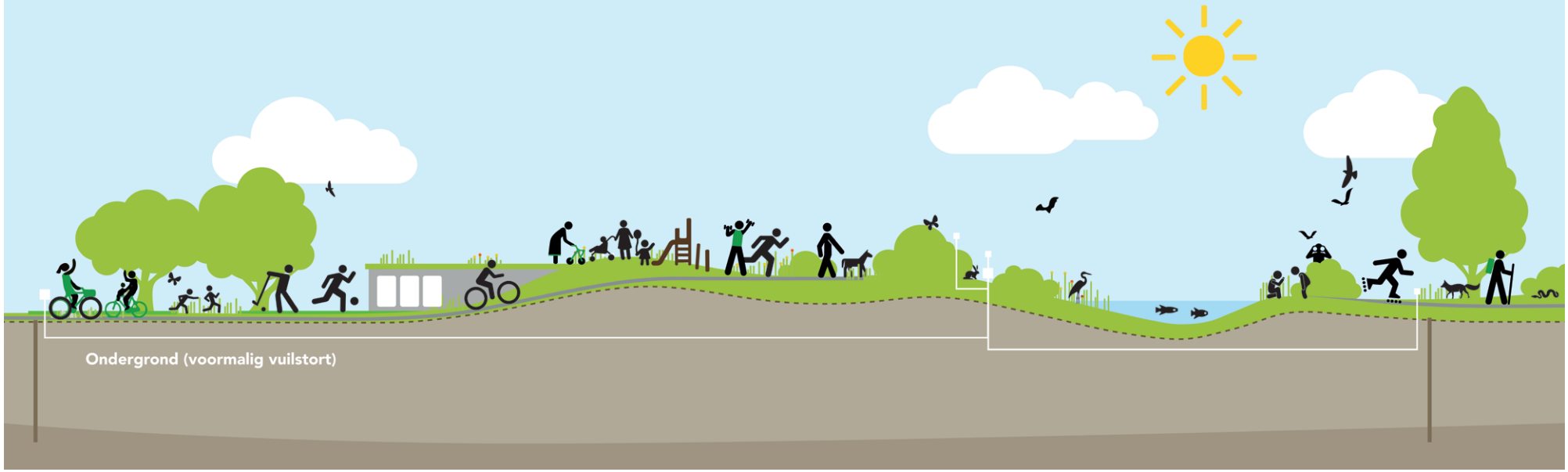

1.2 Bestuurlijke uitgangspunten

Het wordt steeds drukker in het park en vanwege de uitbreiding van het Sportpark en met de groei van IJburg zal het gebruik van het park alleen maar gaan toenemen. De verschillende vormen van gebruik, natuurwaarden en andere belangen moeten goed tegen elkaar afgewogen worden.

In december 2019 heeft het College van B&W de opdracht gegeven om een samenhangende identiteit van het park te formuleren, op hoofdlijnen een ontwerp te maken (inclusief ruimtelijke onderbouwing) en een plan van aanpak voor de herinrichting met een globale inschatting van kosten, planning en juridische stappen. Een bestuursopdracht geeft richting aan dat proces, tot aan het moment van een startbesluit, vastgesteld door het college van B&W. Bij de genoemde opdracht gaf het bestuur de volgende uitgangspunten mee:

- De (her)inrichting van het park moet gebeuren volgens een natuurinclusief ontwerp, waarbij bestaande natuurwaarden worden versterkt en de beleving van het open landschap wordt gerespecteerd.
- Het sportpark wordt uitgebreid met twee hockeyvelden en twee voetbalvelden. Alle sportvelden in het park tezamen blijven binnen de 9 hectare van het bestemmingsplan, maar het is mogelijk om de contour van het voor sport bestemde gebied aan te passen.
- De (extra) sportvelden moeten goed bereikbaar zijn, maar de huidige forse knelpunten bij het aan- en wegrijden en parkeren dienen met grote zorgvuldigheid te worden opgelost.
- Er komt één permanent clubhuis dat bij voorkeur ook een functie heeft voor het park als geheel, zoals een informatieplek met wc voor bezoekers van het park en het strandje. De vormgeving van het gebouw moet passen in de natuurlijke parkomgeving.
- De ligging van de sportvelden op een gesaneerde vuilstortplaats brengt strikte eisen en randvoorwaarden met zich mee voor bebouwing, de aanleg en het beheer van de sportvelden.
- Er moet een voorstel komen voor gebieden waar honden los mogen lopen, waar aangelijnd en waar ze helemaal niet mogen komen.
- In de Nota Duurzaam Landschap zijn de stedelijke beleidsdoelen voor het scheggenlandschap opgenomen: biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, landbouwtransitie en gezonde leefomgeving. Bij de herinrichting van het park worden deze doelen waar mogelijk meegenomen.
- Het Diemerpark is van groot belang voor stedelijke beleidsdoelen over biodiversiteit, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit, landbouwtransitie en gezonde leefomgeving. De herinrichting van het park moet daarom waar mogelijk voldoen aan de doelstellingen uit de nota duurzaam landschap.
- Er moet aandacht worden gegeven aan verkeersveiligheid in en rondom het park, de openbare verlichting (sociale veiligheid versus hinder van lichtmasten voor mens en natuur) en een bewonersinitiatief voor een natuurspeeltuin.

In het Strategisch Huisvestingsplan Sport en Bewegen 2020-2023 is opgenomen dat het sportpark met vier velden werd uitgebreid. Na verder onderzoek bleek een uitbreiding met vier velden onhaalbaar te zijn. In het Strategisch Huisvestingsplan 2023-2027 is hierover opgenomen dat er extra sportruimte op Sportpark IJburg wordt toegevoegd zodat nog meer Amsterdammers gebruik kunnen maken van dit sportcomplex. In februari 2024 heeft het College van B&W het voorstel voor een uitbreiding met 2 velden en de uitbreiding van het parkeerterrein goedgekeurd.

Legenda
Projectgrens

1.3 Afspraken met gebruikers

Naar aanleiding van de wens het sportpark uit te breiden zijn in 2017 gesprekken gevoerd tussen stadsdeel Oost en een breed gezelschap aan belanghebbenden. Doel van de gesprekken was om een oplossing te vinden voor de lange wachtlijsten van de sportverenigingen, zonder daarbij de ecologie en de gebruiksbeleving van het park uit het oog te verliezen. Het resultaat was een gezamenlijk manifest met kernpunten op het gebied van sport, natuur en verkeersveiligheid:

- Ruimte voor natuur: kwaliteit staat voorop

Het Diemerpark heeft de grootste biodiversiteit van alle Amsterdamse parken. Door toenemend gebruik staan de natuur en natuurbeleving onder druk. Om dat tij te keren zijn ingrepen nodig. Zoals zorgvuldig parkbeheer voor de bescherming van planten en dieren, protectie van de Amsterdam-Rijnkanaalzone als exclusief natuurdomein, grotere en beter begrensde hondenlosloopgebieden en maatregelen tegen het toenemend gebruik van drones. Maar ook meer faciliteiten voor recreatie (in balans met de natuur) en een behoedzame inpassing van sportvelden met zo min mogelijk overlast door verkeer, geluid en lichtmasten.

- Sportverenigingen: cruciaal voor de sociale structuur van IJburg

Bewoners op IJburg doen graag aan veldsport, maar er zijn te weinig velden. Op de wachtlijsten van de clubs in het Diemerpark staan in totaal circa 1.000 aspirant-leden. Ook de verhuur van velden aan anders georganiseerde vormen van sport is onmogelijk wegens gebrek aan capaciteit. Daarom is het noodzakelijk om het aantal velden in het Diemerpark uit te breiden. Dit moet gebeuren binnen de maximale ruimte van 9 hectare voor sport, zoals voorgeschreven in het bestemmingsplan IJburg eerste fase. Het ruimtegebruik van de huidige sportvelden is op dit moment minder dan 9 hectare, dus er is nog ruimte voor uitbreiding. De contouren van de bestemming 'sport' in het bestaande bestemmingsplan moeten echter worden verlegd, zodanig dat het nog niet gebruikte metrage zo gunstig mogelijk wordt ingevuld. Tussen en rondom de sportvelden moet voldoende ruimte overblijven voor effectieve camouflerende maatregelen.

Er wordt gewerkt met het maximum van 15% verharding binnen de 9 hectare bestemd voor sport. De twee zittende sportverenigingen gaan in gesprek over een mogelijk gedeeld clubhuis, eventueel met een ruimte voor (sport) parkbeheer. Het aantal parkeerplaatsen wordt ook uitgebreid, mits maatregelen worden genomen om overbodig verkeer te voorkomen. Daarbij dient de huidige situatie rondom het parkeerterrein te verbeteren, omdat er veel problemen zijn met de toeleiding, het gebruik en de bediening van het parkeerterrein.

- Veiligheid: aanpak kruispunt Nesciobrug

Het verkeer in het Diemerpark bestaat vooral uit wandelaars en fietsers, gemotoriseerd verkeer is er 'te gast'. Het drukke kruispunt bij de Nesciobrug wordt echter als onveilig ervaren en vraagt om aanpassing.

Ruimtelijke context

2. Ruimtelijke context

Het Diemerpark kent een turbulente historie. Het begon ooit als smalle frontlijn tussen een ruwe Zuiderzee, oprukkende Spanjaarden en het Hollands achterland. Daarna kwam er een buitendijkse vuilstort en groeide dit buitendijks deel uit tot een ernstig verontreinigde saneringslocatie. Na de sanering veranderde dit verlaten gebied in een uniek landschapspark met een hoge natuurwaarde met daarbinnen een Sportpark. Na 20 jaar gebruik en een veranderende omgeving is er echter behoefte om de inrichting van het park opnieuw te bekijken.

2.1 Korte historie

De Diemerzeedijk loopt van Amsterdam tot even voorbij Muiden en werd in de 13e eeuw uit zeeklei opgetrokken om het achterland tegen de Zuiderzee te beschermen. Met wisselend succes, want in de loop der eeuwen is de zee meermaals doorgebroken waardoor delen van Amsterdam en Diemen onder water kwamen te staan - met het Nieuwe Diep en de Akkerswade als stille getuigen. Daarnaast was de dijk herhaaldelijk het toneel van oorlogshandelingen. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog raakten de Geuzen en Spaanse troepen hier in 1573 slaags en in 1787 werd opnieuw slag geleverd toen Pruisische troepen optrokken naar Amsterdam. Eind 19e eeuw werd aan de dijk het fort Diemerdam met een batterij geschut gebouwd, als onderdeel van de Stelling van Amsterdam.

De eerste afbeelding in de tijdlijn toont de grens tussen land en zee, met de toen nog slanke dijk als zeewering. Met de aanleg van het Merwedekanaal, later omgedoopt tot Amsterdam-Rijnkanaal (ARK), raakte de dijk en het gebied tussen de dijk en het kanaal in 1892 geïsoleerd van het achterland. In de jaren ’60 en ’70 van de vorige eeuw was het buitendijks gebied in gebruik als stortplaats (tweede kaart) en brandplaats voor chemisch afval, waardoor een buitendijkse uitstulping is gegroeid dat we tegenwoordig kennen als het park. Het park en de ARK zone tussen de Diemerzeedijk en het Amsterdam-Rijnkanaal werd mede door de aanleg van IJburg en de bouw van verschillende (fiets)bruggen integraal onderdeel van de groenstructuur van de stad.

HET IJ
Over-Amstel
Het Nieuwe Eiland
Diep
Watergraafsmeer
Oostzijde
Diemer-polder
Meer-polder
Westzijde
Diemermeer polder
Dijkscheiding
Dijkscheiding
Dijkscheiding

Vuilstort wordt landschapspark

Onder het huidige park is een vuilstort gelegen. In het noordwestelijk deel van voornoemde vuilstort werd hoofdzakelijk huishoudafval gedumpt, in het middendeel bouwpuin en in het zuidoostelijk deel chemisch afval (deels gestort, deels verbrand). Hierdoor werd de voormalige stortplaats Diemerzeedijk één van de meest vervuilde gebieden van Nederland. De vuilstort werd in 1983 gesloten en ontoegankelijk gemaakt voor publiek. Daardoor kon de natuur jarenlang ongestoord haar gang gaan. Door de ophogingen van de vuilstort was deze locatie een gebied geworden met heuvels, dalen, waterstroompjes en een gevarieerde bodem. Op het afval was deels een afdeklaag aangebracht van ontgraven grond waar een grote variatie aan planten kon groeien; een mix van inheemse en uitheemse (tuin)planten en struweel. Zo ontstond een uniek, ruig gebied met een hoge natuurwaarde. Ecologen telden er meer dan 200 plantensoorten (waaronder zeldzame), 236 soorten vogels, maar ook vossen, vleermuizen, hermelijnen, reeën en ringslangen.

Verstoorde natuur, vuilstort Diemerzeedijk

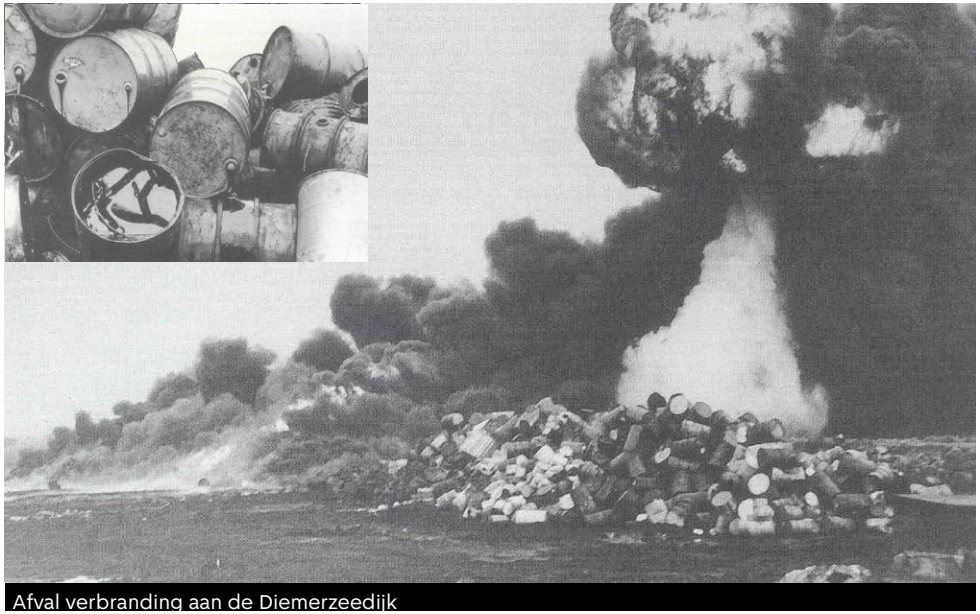

Afval verbranding aan de Diemerzeedijk

Afval verbranding Diemerpark, bron; plan

Aanleg Diemerpark, bron: plan amsterdam 1999

Hoe mooi de natuur zich ook ontwikkelde, de plannen voor IJburg met 40.000 mensen vlak naast de vuilstort, maakten het eind jaren ’90 vorige eeuw noodzakelijk om de ernstig verontreinigde locatie ingrijpend aan te pakken. Allerlei varianten van saneren zijn toen de revue gepasseerd. Alles weghalen was praktisch en financieel volstrekt onhaalbaar daarom is er gekozen voor een isolatievariant. Het vervuilde gebied is hermetisch ‘ingepakt’ en geïsoleerd van de omgeving. De doorsnede van de vuilstort laat als het ware een omgekeerde schoenendoos zien die over de stort heen is gezet. Rondom de vervuiling zijn diepe schermwanden geplaatst, de bovenkant werd afgedekt met een isolerende beschermlaag van folie of Trisoplast en ongeveer een meter schone grond. Boven en onder de beschermlaag zit een complex netwerk aan kabels, leidingen, drains en sensoren. Binnen de schoenendoos heerst permanent onderdruk, zodat er niets van binnen naar buiten kan lekken. Om die isolatie niet te beschadigen gelden stringente eisen en beperkingen aan de inrichting, bebouwing en beplanting. Het systeem werkt al 20 jaar naar tevredenheid en gebruikers kunnen veilig genieten van het park.

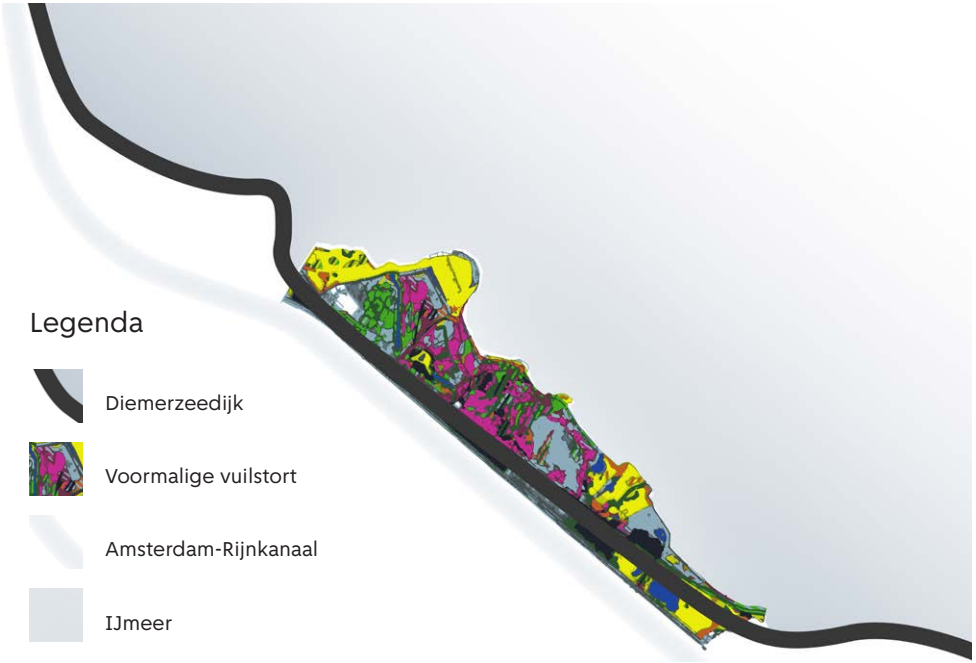

Bloemenzee gegroeid in de tussentijd, bron: plan Amsterdam 1999

Droog duinlandschap destijds al een karakterestiek, bron: plan Amsterdam 1999

2.2 Diemerscheg

Met het Diemerpark wordt vanaf hier het park, de Diemerzeedijk en de zone tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en de Diemerzeedijk (ARK-zone) bedoeld. Een zorgvuldige visie op het Diemerpark dient ook te kijken naar de regionale betekenis van het gebied en ontwikkelingen in de directe omgeving.

Het Diemerpark is onderdeel van de ruimtelijke structuur van de Kop van de Diemerscheg. Deze Diemerscheg is één van de scheggen binnen de agglomeratie Amsterdam; een structuur van groene wiggen die diep in het stedelijk weefsel van de stad steken. Zij zorgen ervoor dat grote recreatieve groengebieden binnen handbereik liggen voor bewoners van elk stadsdeel. Daarnaast is het een onderdeel van een recreatief landschap dat van betekenis is voor de gehele regio.

Schematische weergave, Scheggen van Amsterdam

De Amsterdamse scheggenstructuur is regionaal – en zelfs internationaal - een zeer gewaardeerd kenmerk. Onder de paraplu van de regionale Agenda Metropolitaan Landschap werd in 2020 een gebiedsgericht Ontwikkelperspectief Diemerscheg vastgesteld door de gemeenten Diemen, Weesp, Gooise Meren en Amsterdam, in samenwerking met Staatsbosbeheer, waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Groengebied Amstelland. Het ontwikkelperspectief schetst een lange termijn 'stip op de horizon' voor dit gebied en functioneert als leidraad voor ontwikkelingen en beheer, een leidraad die de kwaliteiten van de Diemerscheg wil borgen en versterken. Deze visie op het Diemerpark past naadloos in dat streven.

Kop Diemerscheg

De kop van de Diemerscheg wordt gekenmerkt door lineaire dijkstructuren, grote watereenheden, waterrijke parken en infrastructurele doorsnijdingen. Daarbinnen is het Diemerpark een belangrijke schakel in een serie van ruime stadsrandparken in de oostelijke rand van Amsterdam. De relatief rustige stadsrandparken liggen dichtbij woongebieden en hebben de potentie om tot volle bloei te komen, bijvoorbeeld door meer stedelijke groenfuncties op te nemen en misschien zelfs stedelijke programma's.

Landschappelijk-ecologische structuur

Het Diemerpark behoort tot het dijklandschap van de Diemerzeedijk, die als centrale as door de kop van de scheg loopt. Daarnaast ligt het Diemerpark aan beide zijden ingesloten door water, met aan de ene kant het buitendijkse IJmeer en aan de andere kant het binnendijkse Amsterdam-Rijnkanaal met de ARK-zone. Deze ruige corridor is een landelijke ecologische verbinding en vormt samen met het Diemerpark een rijke habitat voor flora en fauna. Het Diemerpark is dan ook onderdeel van de hoofdgroenstructuur van de stad.

Ruimtelijke eenheden

De facetkaart laat zien dat er in de kop van de Diemerscheg sprake is van uiteenlopende ruimtelijke eenheden, die met elkaar worden verbonden door de Diemerzeedijk als landschappelijke drager. Elke ruimtelijke eenheid heeft zijn eigen karakteristieke publieke toegankelijkheid, gebruiksintensiteit en identiteit.

landschappelijke - ecologische structuur in de kop van de Diemerscheg

Ruimtelijke eenheden in de kop van de Diemerscheg

Verbindend netwerk

Typisch kenmerk van de kop van de Diemerscheg zijn de vele infrastructurele doorsnijdingen. Naast diverse auto- en fietsroutes zorgt het waterrijke gebied voor tal van bruggen zoals de Amsterdamsebrug, de Nesciobrug over het Amsterdam-Rijn kanaal en lokale fietsbruggen naar IJburg. De Diemerzeedijk is onderdeel van een lange regionale fiets- en wandelroute tussen stad en land. Binnen de kop van de scheg is het vooral de dijk die de verschillende gebieden aan elkaar koppelt. Ter plaatse van de doorsnijdingen ontstaan poort- of entreegebieden, bijvoorbeeld ter hoogte van de aanlandingen van bruggen in het Diemerpark. Komend uit stedelijke reuring en dichtheid ervaart men daar een abrupte opening naar landschappelijke ruimte en rust.

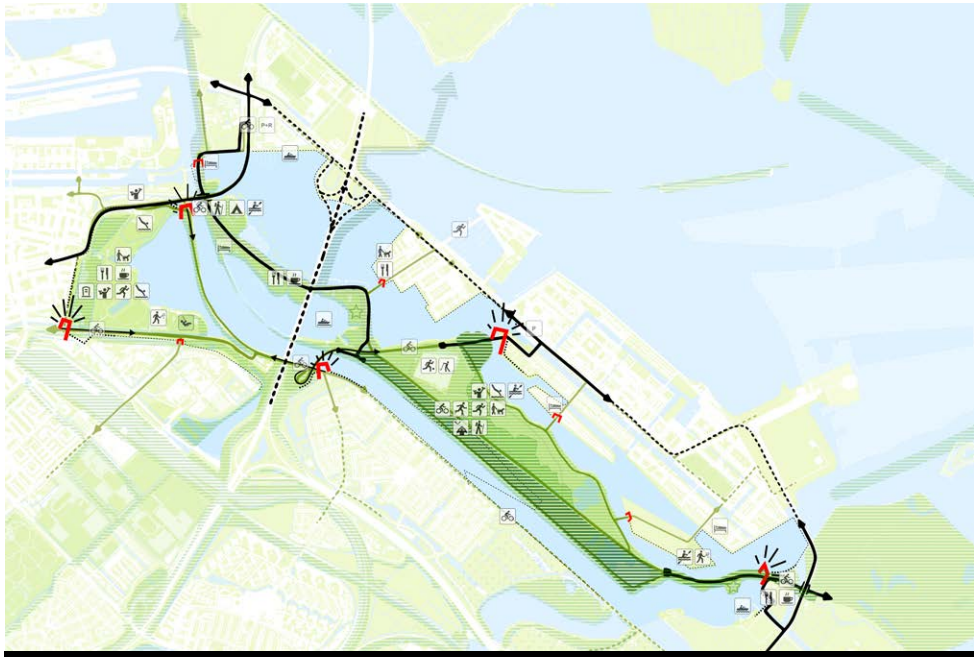

Verbindend netwerk in de kop van de scheg

2.3 Stedelijke ontwikkelingen omgeving

In de omringende gebieden zijn stedelijke ontwikkelingen met consequenties voor het Diemerpark, bijvoorbeeld toenemende recreatiedruk vanuit die gebieden.

Zeeburgereiland
Op het Zeeburgereiland is de ontwikkeling van de Sportheldenbuurt al voltooid met woningen, scholen en andere functies. Voor de Sluisbuurt, een hoogstedelijke buurt met hoogbouw, worden op dit moment bouwplannen verder uitgewerkt. De Eerste woningen zijn klaar. Verwacht wordt dat de eerste bewoners en ondernemers vanaf 2024 in de Sluisbuurt komen. De ontwikkeling gaat in fasen en de wijk moet binnen 10 tot 15 jaar klaar zijn.. Daarnaast begint de gemeente met plannen voor de beide Baaibuurten. Over enkele jaren wonen op het Zeeburgereiland meer dan 10.000 mensen.

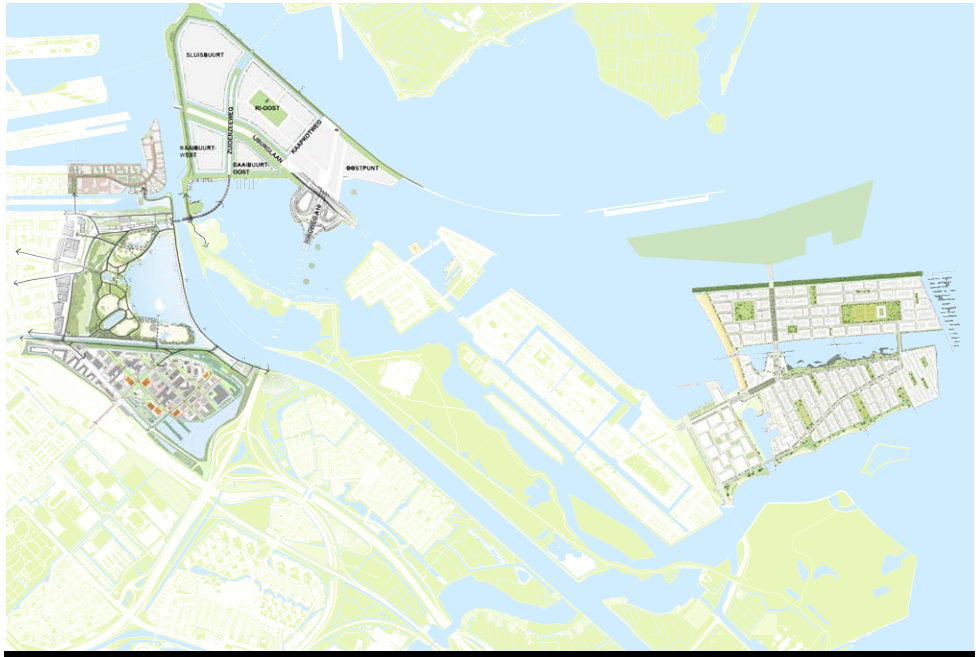

Ontwikkelingen rond het Diemerpark

IJburg 1e en 2e fase
IJburg is een grote uitbreidingslocatie in het IJmeer en ligt pal naast het Diemerpark. De wijk wordt in twee fasen aangelegd als een archipel van eilanden. De eerste fase met het Haveneiland, Steigereiland en de Rieteilanden is bijna voltooid, aan de tweede fase wordt nu gewerkt. De tweede fase zal bestaan uit het Centrumeiland, Strandeiland en Buiteneiland. Het Strandeiland krijgt een groot stadsstrand aan de IJburgbaai en aan de zuidzijde een ruige natuurrand met zand en groen. Na voltooiing wonen op IJburg ongeveer 40.000 mensen die allemaal makkelijk toegang hebben tot het Diemerpark.

Sciencepark
Amsterdam Sciencepark ligt aan de overkant van het Amsterdam-Rijnkanaal, maar wordt toch beschouwd als onderdeel van de Diemerscheg. Deze campus van bètawetenschappen en laboratoria wordt verder ontwikkeld tot een stedelijk en levendig gebied waarin wetenschap, residentieel verblijf, onderzoek en onderwijs samengaan met bedrijfsleven. De ‘groene buitenrand’ van de campus, onderdeel van de Diemerscheg, wordt daarbij versterkt met meer biodiversiteit en ruimte voor wandelaars. Daarnaast pleit de ontwikkelvisie van het Sciencepark voor sterkere verbindingen naar buiten, onder meer naar het Flevopark en de Diemerscheg.

Zoekgebied voor windmolens in het Diemerpark

Het Diemerpark is opgenomen als zoekgebied voor windmolens. Gemeente Amsterdam heeft onderscheid gemaakt tussen drie verschillende soorten zoekgebieden: voorkeursgebieden, reservegebieden en extra reservegebieden. Het Diemerpark valt onder de laatste aanduiding. Dit betekent dat de gemeente pas naar deze gebieden gaat kijken als er in de voorkeursgebieden en reservegebieden niet genoeg elektriciteit kan worden opgewekt.

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) stemde op 9 maart 2021 in met aangepaste windzoekgebieden. Zie hiernaast de aangepaste kaart. De windzoekgebieden zijn kleiner en er zijn voorkeursgebieden voorgesteld.

Voor meer informatie over windmolens in Amsterdam wordt verwezen naar de volgende webpagina: https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/windmolens-amsterdam/

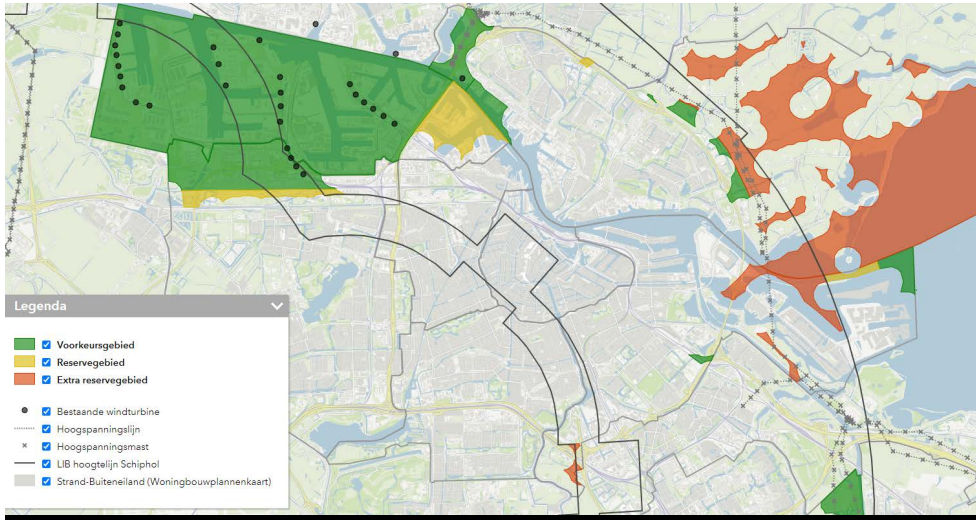

Uitsnede interactieve kaart, bron: maps.amsterdam.nl/windzoekgebieden

Mogelijk metrolijn tracé door het Diemerpark

De Metrolijn, die een consortium heeft ontworpen, is een 20 kilometer lange verbinding tussen Diemen-Zuid en Almere-Centrum waarvan 9 kilometer in een tunnel ligt onder IJburg en het IJmeer. Dit consortium wordt geleid door Mott MacDonald en ondersteund door MNO Vervat, HTM Consultancy, Project & Proces Consultancy, EconoVision, Balancia, BACA Architects en Zwarts & Jansma Architecten.

Op basis van een multi-criteria-analyse is het voorkeurstracé gekozen dat in het rapport wordt beschreven (zie afbeelding, figuur 3.4). In het traject zijn vijf nieuwe stations opgenomen, te weten: de ondergrondse stations Centrumeiland en (destijds)Middeneiland in IJburg en de bovengrondse stations Pampus West, Pampus Centrum en Beatrixpark aan de westkant van Almere. Tevens worden twee huidige stations uitgebreid: Diemen-Zuid en Almere Centrum. In het tracé is rekening gehouden met een aantal optionele stations, die in de toekomst kunnen worden gerealiseerd indien daar voldoende vervoervraag voor is. Het tracé is als ruimtelijke reservering opgenomen in het bestemmingsplan.

M55-IJmeerlijn concept, ontwerp en business case, bron: m55ijmeerlijneindrapportdeel-

Uitsnede bovenstaande afbeelding, bron: m55ijmeerlijneindrapportdeel-1hoofdrapport.pdf

2.4 Selectie beleidsdocumenten en bestemmingsplan

De voorliggende Visie Diemerpark past in het beleid van de gemeentelijke Structuurvisie Amsterdam 2040 en de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 die op 8 juli 2021 door de gemeenteraad werd vastgesteld. Daarnaast zijn er drie belangrijke stedelijke documenten met een directe invloed op de toekomst van het Diemerpark.

bron: Groenvisie 2020-2050 - Een leefbare stad voor mens en dier

Stedelijke Groenvisie

In de gemeentelijke Groenvisie 2020-2050 (gemeenteraad, 21 december 2020) wordt nog eens aangehaald dat het Diemerpark deel uitmaakt van de hoofdgroenstructuur en ecologische hoofdstructuur van Amsterdam. De Groenvisie maakt een radicale keuze om de stad overal groener te maken, niet alleen met parken maar ook in de buurt of aan/op gebouwen. Op die manier ontstaat een structuur van verschillende typen groen. Het Diemerpark valt in deze reeks onder 'parkgebieden met een overgang van stedelijk groen naar landschap'. Het Diemerpark is bij uitstek een park dat deze twee werelden met elkaar verenigt; het stedelijk-recreatieve en het natuurlijk-landschappelijke zijn beide goed vertegenwoordigd. Wel vraagt de toenemende recreatieve druk om een balans waarin die twee werelden elkaar versterken.

Strategisch huisvestingsplan sport

In hoofdstuk 1 werd al geconstateerd dat er voor de bewoners van IJburg in de nabije omgeving te weinig buitensportmogelijkheden zijn. De circa 1.000 aspirant-leden die op wachtlijsten staan voor clubs in het Diemerpark bevestigen dat beeld. Diezelfde conclusie trekt het Amsterdamse Strategisch Huisvestingsplan Sport en Bewegen 2020-2023. Het plan vindt voldoende sportmogelijkheden een belangrijke voorwaarde voor een fysiek-, mentaal- en sociaal gezonde samenleving. Maar wat is voldoende? De gemeenteraad heeft daartoe als theoretisch rekenmodel per type woonmilieu een sportnorm vastgelegd. Voor IJburg 1e fase (groen/blauw woonmilieu) is de norm 9 m2 netto sportterrein per woning. Aangenomen dat er op IJburg 1e fase uiteindelijk 10.448 woningen staan, dan zou er volgens de norm 10.448 x 9 = 94.032 m2 oftewel 9,4 hectare sportveld in de nabijheid moeten liggen.

Zoveel veldsport is er momenteel niet op of nabij IJburg 1e fase. Het bestaande tennispark op Rieteiland-Oost (10 banen) heeft een oppervlakte van 0,68 hectare en de 6 sportvelden in het Diemerpark beslaan netto 4,96 hectare. Opgeteld ligt er dus 0,68 + 4,96 = 5,64 hectare aan sportvelden, oftewel 60% van de gewenste norm. Toevoeging van meer sportvelden is dus ook vanuit de sportnorm noodzakelijk.

Sportopgave in Oost, bron: Strategisch Huisvestingsplan Sport 2020-2023.pdf

Netto versus bruto

De Amsterdamse sportnorm van 9 m2 buitensport per woning doelt op netto sportterrein (inclusief uitloopstroken rond de velden). De norm doet dus geen uitspraken over (bruto) ruimte voor een clubgebouw, verkeersontsluiting, parkeren, groenstroken en andere voorzieningen. Voor een voetbalveld wordt een netto maat aangehouden van 108 x 72 meter = 7.776 m2 en voor een hockeyveld 59 x 99,40 m = 5.864,6 m2.

In het Strategisch Huisvestingsplan Sport en Bewegen 2020-2023 is een opgave opgenomen voor 4 extra velden in het Diemerpark (twee voor voetbal en twee voor hockey). Daardoor groeit het aantal velden van 6 naar 10. Zo wordt in de veldsportbehoefte van IJburg 1e fase voorzien en kunnen de clubs doorgroeien tot volwaardige verenigingen met een permanente accommodatie. Als vuistregel wordt wel gehanteerd dat één extra veld genoeg is voor ongeveer 300 leden, waarmee de wachtlijsten worden weggewerkt.

Na verder onderzoek bleek een uitbreiding met vier velden onhaalbaar te zijn. In het Strategisch Huisvestingsplan 2023-2027 is hierover opgenomen dat er extra sportruimte op Sportpark IJburg wordt toegevoegd zodat nog meer Amsterdammers gebruik kunnen maken van dit sportcomplex.

In februari 2024 heeft het College van B&W het voorstel voor een uitbreiding met 2 velden en de uitbreiding van het parkeerterrein goedgekeurd. In dit voorstel is een totaal van 56.482m2 netto veldoppervlak opgenomen. Dit betreft het huidige areaal en de uitbreiding met 1hockeyveld, 1voetbalveld en drie oefenveldjes. Het totaal oppervlak van het sportpark inclusief autoparkeren, fietsparkeren, clubgebouwen, verharding en groen komt op een totaal oppervlak van 7.5 hectare.

Met andere woorden, de voorgestelde uitbreiding blijft binnen de 9 hectare die in het bestemmingsplan als maximum oppervlak voor sport is opgenomen.

Hoofdgroenstructuur

In de stedelijke Hoofdgroenstructuur staan kaarten en teksten die laten zien welke onderdelen van Amsterdam tot de Hoofdgroenstructuur behoren. Daarbinnen zijn bepaalde ontwikkelingen (zoals bouwprojecten) gewenst of juist ongewenst. Het document bevat onder meer een toetskaart en een toetskader, waarmee een onafhankelijke toetscommissie (TAC) beoordeelt of initiatieven in de Hoofdgroenstructuur gewenst zijn of ongewenst. In 2011 is dit beleidskader Hoofdgroenstructuur vastgesteld. De toetsing vindt plaats op de onderdelen waarbij een afwijking op het Omgevingsplan van toepassing is. Dit is het geval bij het onderdeel uitbreiding sportvelden, om deze reden is deze voorgelegd aan de TAC. Voor de overige delen van de visie is geen sprake van afwijking van het omgevingsplan. Indien er wel sprake van afwijking van het omgevingsplan is, zal een aanvullend TAC advies worden gevraagd.

Het hele Diemerpark is in de Structuurvisie Amsterdam 2040 aangemerkt als Hoofdgroenstructuur, meer specifiek als Ruigtegebied/Struinnatuur en Sportpark. Een Ruigtegebied staat voor een ‘wild ogend gebied dat voor Amsterdam zeldzame planten en dieren bevat’. Hoewel kleine voorzieningen denkbaar of nodig zijn, ligt de kwaliteit van de beleving in het ongeplande karakter. Het beleid is er dan ook op gericht om het Ruigtegebied in het Diemerpark ruig te laten. Andersoortige groenfuncties zoals volkstuinen, sportparken en parken passen daar niet binnen dit groentype.

Hoofdgroenstructuur kaart met indicatieve ligging sportpark, bron: maps.amsterdam.nl

Daarentegen is Sportpark IJburg (zie gele vlak) in de Hoofdgroenstructuur aangemerkt als terrein voor intensieve sportbeoefening. De contour van het gele vlak en de sportcontour van het eerdergenoemde bestemmingsplan(rode lijn) zijn niet hetzelfde, maar belangrijker is dat de Hoofdgroenstructuur op deze plek voorziet in een sportpark. Het beleid is wel dat zulke parken, naast sportbeoefening, ook groenbeleving en groene recreatie centraal zetten. Bebouwing dient zoveel mogelijk geclusterd te zijn en het sportpark moet naar de omgeving toe een open en openbaar karakter uitstralen. Groene recreatieve routes door het park verbinden het sportpark met de omgeving en ondersteunen ecologische doelen.

NB. In januari 2023 is aan de gemeenteraad een nieuw beleidskader Hoofdgroenstructuur voorgelegd. Naar aanleiding van de uitslag van het referendum op 6 juni 2024 is dit nieuwe beleidskader op 26 juni 2024 verworpen door de gemeenteraad. Dit betekent dat het oude beleidskader tot nader order het vigerende beleidskader is voor de visie. In het voortraject heeft de TAC een preadvies met de strekking ‘in principe en onder voorwaarden’ op het voorstel voor uitbreiding van de sportvelden afgegeven. Deze voorwaarden zijn:

1. Dat de voorgestelde begrenzing van het sportpark als eindsituatie bestendigd wordt door deze als nieuwe begrenzing van het groentype sportpark binnen de Hoofdgroenstructuur aan te houden en het restant (9 minus 7,7 hectare) huidige sport bestemming om te zetten in het groentype natuurpark.
2. Dat de voorgestelde bebouwing en verharding daadwerkelijk compact blijft en in lijn met de 15% verharding binnen 9ha die bestemmingsplan op dit moment toestaat

Bij de aanvraag van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) wordt een definitief advies gevraagd.

Bestemmingsplan IJburg 1e fase
Het Diemerpark is onderdeel van het bestemmingsplan IJburg 1e fase, dat op 21 mei 2014 onherroepelijk werd.

Groen
Het merendeel van het park heeft de bestemming Groen voor a. groenvoorzieningen, b. fiets- en/of voetpaden, c. natuur, d. recreatief medegebruik, e. speelvoorzieningen, f. water, waterstaatsdoeleinden en oevervoorzieningen, g. nutsvoorzieningen en h. objecten van beeldende kunst.

Ecologische waarde
Een deel van het park heeft de bestemming ‘waarde ecologie’. Het gaat daarbij om gronden die door de provincie zijn aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur en gronden die worden ingericht als ecologische verbindingszone.

Bestemmingsplan, bron: ruimtelijkeplannen.nl

Nazorg locatie
In het bestemmingsplan staat ook een 'milieuzone-bodembeschermingsgebied' aangeduid. Zijn er in dat gebied initiatieven voor het veranderen van waterlopen, baggeren, beplanten van diepwortelende beplanting, het aanbrengen van ondergrondse infra, grondwerkzaamheden en wijzigen van de grondwaterstanden, dan moet daarvoor eerst een vergunning worden verleend. Dit om schade aan bodemsaneringsconstructies en drainagesystemen te voorkomen.

Sport
De gronden met de bestemming 'Sport' (9 hectare) mogen verhard worden voor sportuitoefening. Voor clubgebouwen, parkeren, toegangspaadjes en dergelijke mag maximaal 15% van het bestemmingsvlak worden verhard. Voor bebouwing geldt een maximum van 2.000 m2 en een maximale bouwhoogte van 7 meter.

De Dijk
De Diemerzeedijk is onderdeel van het UNESCO-werelderfgoed van de Stelling van Amsterdam. Het bestemmingsplan heeft de dijk daarom als landschappelijke structuur met die status opgenomen.

Hoogspanningsmasten
Tot slot zijn er ook gronden aangewezen als 'Leiding - Hoogspanningsverbinding - 2'. Deze gronden zijn onder meer bestemd voor de aanleg, het herstel en de instandhouding van de 380.000 Volt hoogspanningsverbinding Oostzaan-Diemen.

Analyse

3. Analyse Diemerpark

De bijzondere historie van het Diemerpark, met name als voormalige zeedijk en vuilstort verleent een unieke identiteit aan het park. Het Diemerpark dat in 2003 is opgeleverd heeft een sterk ontwerp verhaal waarin bewust is gekozen terughoudend en ingetogen te ontwerpen. Het Diemerpark heeft een identiteit waarin de turbulente geschiedenis nog steeds wordt weerspiegeld in het ongewone landschap.

3.1 Oorspronkelijk ontwerp

Het zichtbaar laten zijn van deze voormalig vuilstort is door de ontwerpers als belangrijk uitgangspunt aangehouden. Het grondlichaam van de met de door de stort ontstane hoogteverschillen is destijds zelfs geaccentueerd, waardoor verschillende ruimtelijke structuren het park op een landschappelijke en natuurlijke manier zijn vorm geven. Tot op het kleine schaalniveau van putdeksels is het verhaal van de plek zichtbaar in het ontwerp.

Het natuurlijke landschap dat men na de sluiting van de vuilstort aantrof met een enorme diversiteit aan flora en fauna, is inspiratie geweest voor het ontwerp. Na de sanering en als onderdeel van het plan is een mozaïek van verschillende grondsoorten aangebracht. Dit heeft gezorgd voor een rijkdom, diversiteit en gelaagdheid aan beplanting. Daardoor is een open bloemrijk en schraal landschap ontstaan, vormgegeven met een mozaïek aan kruidrijke mengsels die aansluiten op het palet van grondsoorten. Het park is opgebouwd uit robuuste structuren waarop groei van natuur zorgvuldig een plek heeft gekregen.

De sanering stelde voor het ontwerp een groot aantal eisen om de veiligheid te waarborgen. Veel van deze technische eisen hebben geleid tot bijzondere ontwerp ingrepen. Niet direct zichtbaar is bijvoorbeeld het watersysteem dat wordt beschreven op pagina 36. Een systeem dat het overtollige regenwater via kleigeulen en wadi's door het park leidt en zo de omstandigheden creëerde voor verschillende natte en droge natuurtypes.

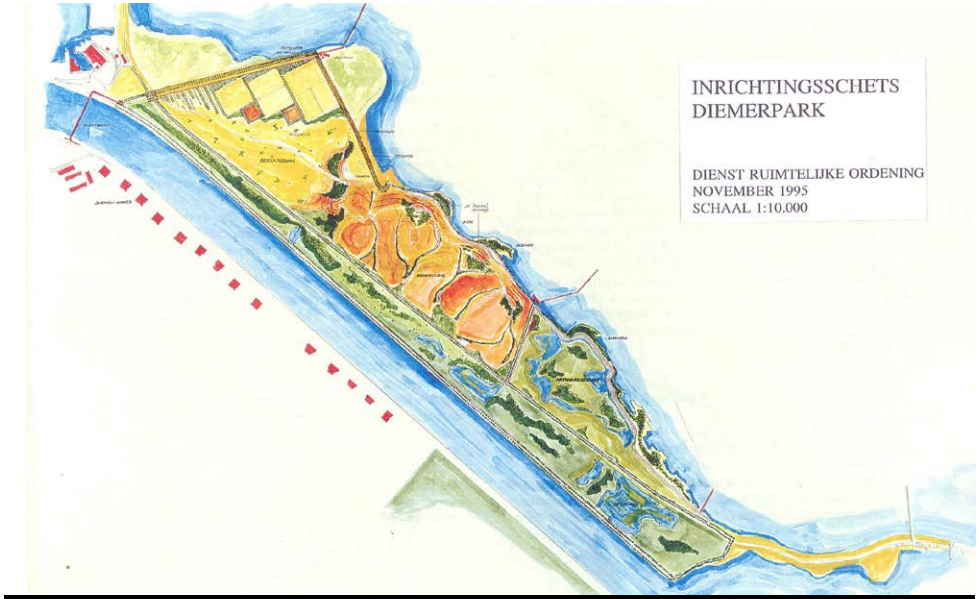

Inrichtingsschets Diemerpark

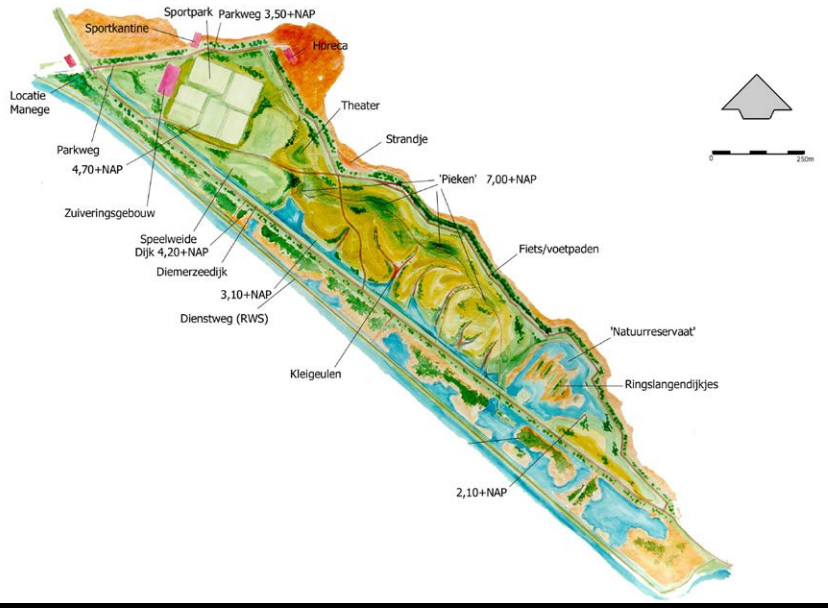

Ontwerpkaart

Op de afbeeldingen uit het plan Amsterdam 1999 zijn de destijds handmatig geaquarelleerde kaartlagen van het oorspronkelijke ontwerp te zien.

De verschillende kaartlagen op deze pagina illustreren hoe het ontwerp is opgebouwd uit een palet van verschillende grondsoorten, gebruik makend van hoogteverschillen en klimatologische condities waarbinnen beplanting in het park zich verder kon ontwikkelen. In de analyse worden meer van deze lagen van het oorspronkelijk ontwerp toegelicht. De opbouw die het park hierdoor heeft gekregen laat ook zien hoe programma en gebruik aansluiten op de verschillende zones in het park. In het ontwerp is te zien dat dit heeft geleid tot een logische overgang in type gebruik zoals verderop in analyse aan bod komt.

Het Diemerpark is ontworpen met zorg en aandacht. De kracht van het ontwerp zit hem daarintegen ook in de afwezigheid van de ontwerper. Door te ontwerpen zonder zichtbare stijl voelt het park aan als een natuurlijk en organisch ontstaan stuk landschap. De kracht van het ontwerp is dan ook dat het de ruimte voor deze groei faciliteert.

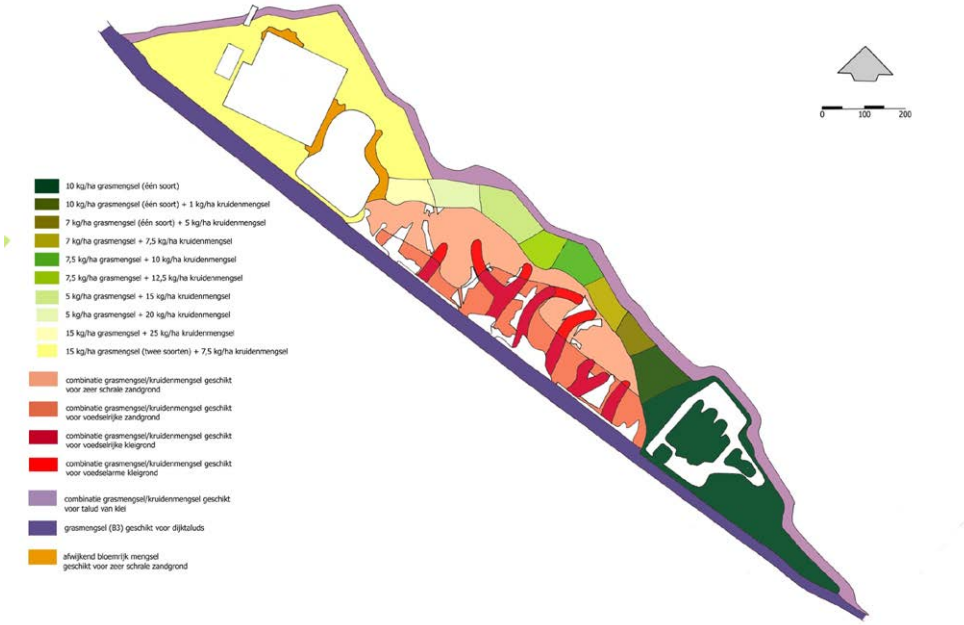

mozaïek - zaaiplan

Abiotische kaart

Streefbeeld kruidenlaag

De spannende combinatie van gebieden aan de Diemerzeedijk, deels gevormd aan de hand van voormalige zones van de vuilstort, heeft de inrichting, het gebruik en beheer van het Diemerpark al 20 jaar bepaald. Deze visie laat zich daardoor graag inspireren, maar door afwezig beheer, gedateerd meubilair en veranderende context vragen om nieuwe ideeën en impulsen. De vrijheid voor vernieuwing en verandering is beperkt, want een veilig beheer van de vuilstort stelt kritische eisen.

3.2 Basisstructuren van het Diemerpark

Binnen het Diemerpark zijn 4 basisstructuren duidelijk herkenbaar: Het dijklichaam (de dijk), het moeras (ARK-zone), het park (vuilstort) en wat we hier de 'lijst' (oeverzone) noemen. De oude Diemerzeedijk was oorspronkelijk de grens tussen zee en land, maar is hier nu vooral een verbindend element tussen stad en land. Het park is vrij open, met in het centrale deel lage, grazige vegetatie en her en der struweel. Aan de parkzijde van de dijk loopt een smalle afwateringssloot (de 'slenk') naar de centrale grote vijver. In het moeras zien we waterpartijen met flinke rietkragen, ruigte en wilgenbosjes. Het park wordt door een oeverzone met bomen omsloten.

Elk van deze 4 basisstructuren vertegenwoordigt een bepaald landschapstype met eigen kenmerken. De 4 structuren samen vormen het bijzondere dijklandschap van het Diemerpark.

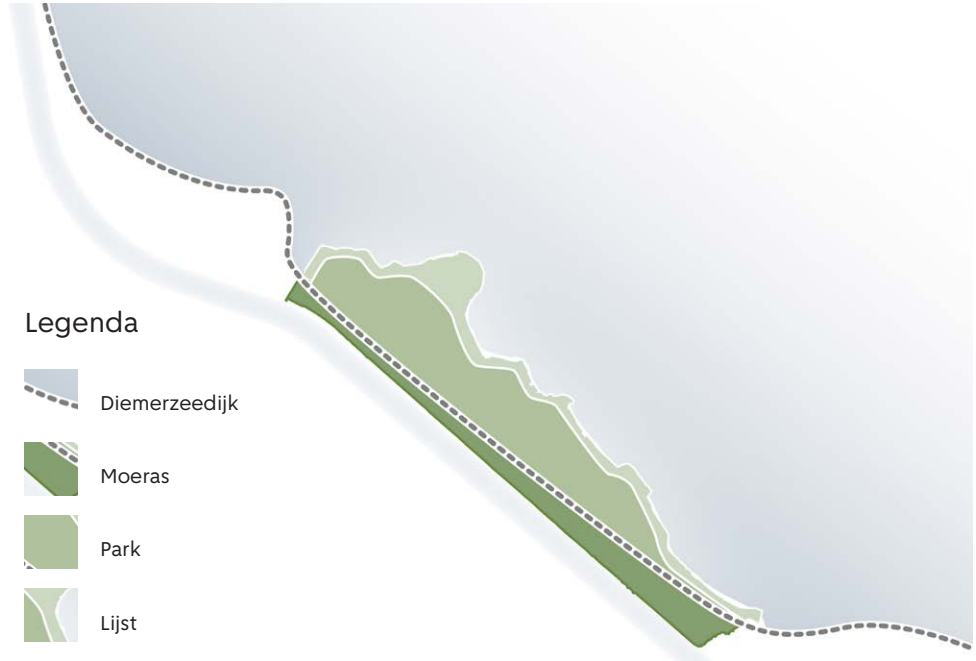

Vier ruimtelijke onderdelen

3.2.1 De dijk

De lange lijn van de Diemerzeedijk is een belangrijke landschappelijke drager en koppelt verschillende stedelijke en landschappelijke gebieden aan elkaar. De bermen en taluds van de dijk vormen een indrukwekkend lineair landschap. Aan de zuidkant wordt de dijk grotendeels begrensd door het langgerekte moerasbos van de ARK-zone. Aan de noordkant stuit het dijklichaam op het landschap van de slenk (afwateringssloot), met bloemrijk grasland aan de zijde van de Diemerzeedijk en struweel aan de zijde van de heuvel. In de berm van de dijk staan verspreid ook wat struiken en soms is er een doorkijkje naar de achterliggende vijvers en poelen in het park.

Natuurwaarden van het gebied
Het dijklichaam bestaat met name uit voedselrijke kleigrond die ook water kan vasthouden. In de berm richting de slenk wordt de dijk meer zandig, waar - naast bloemrijke en kruidenrijke vegetatie - ook bijzondere soorten voorkomen, zoals de gevlekte rietorchis.

Slenken zijn een belangrijk waterelement in het Diemerpark vanwege hun weelderige flora en fauna. Het talud van de bloemrijke oevers bieden een geleidelijke gradiënt van droog naar nat en zijn een gewilde biotoop voor bijzondere soorten zoals orchideeën, ratelaars en tal van andere soorten die van vochtige voeten houden. Alle waterelementen worden druk bezocht door libellen, juffers en andere watergebonden insecten en amfibieën, waaronder ook de rugstreeppad. Voor deze soorten is het een belangrijk voortplantingsgebied en voor de ringslang ook een potentieel foerageergebied.

De Dijk als onderdeel van de vier ruimtelijke onderdelen

3.2.2 Het moeras (ARK-zone)

De ARK-zone (Amsterdam-Rijnkanaal zone) ligt tussen de Diemerzeedijk en het Thijs Hendriksenpad en loopt langs de hele lengte van het Diemerpark. Vanaf de dijk en het Thijs Hendriksenpad is het gebied goed te bewonderen, maar alleen op afstand want het is vooral een rustgebied voor dieren. Het gebied heeft een hoge natuurwaarde en fungeert als verbindingszone binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), met name als schakel tussen de Gooi- en Vechtstreek en Waterland.

Dergelijke zones zijn essentiële schakels in het netwerk van natuurgebieden. Dat netwerk kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het zijn niet alleen belangrijke leefgebieden, maar ze verbinden ook populaties flora en fauna met elkaar, ze voorkomen dat planten en dieren op geïsoleerde plekken uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen.

Natuurwaarden van het gebied
De ARK-zone is een afwisselend moerasachtig gebied met bomen, heesters, ruigte, poelen, sloten, vijvers en greppels. Het meest oostelijke deel is een wilgenbroekbos/moerasbos.
Het waterrijke gebied is een ideaal jachtgebied voor de ringslang, waterspitsmuis en meervleermuis, die in het provinciaal beleid als doelsoorten zijn aangewezen. Daarnaast kent de zone meerdere territoria voor ijsvogels en andere opvallende broedvogels zoals nachtegalen, ransuilen en buizerds. Ook de beschermde rugstreeppad heeft hier een plek gekregen - een echte pionierssoort die houdt van open vlaktes, ondiepe en onbegroeide poelen. Er zijn ook wat hogere en drogere stukken met afwisselend ruigte, struiken en bomen. Dat zijn aantrekkelijke plekken voor (kleine) zoogdieren zoals marterachtigen en vossen.

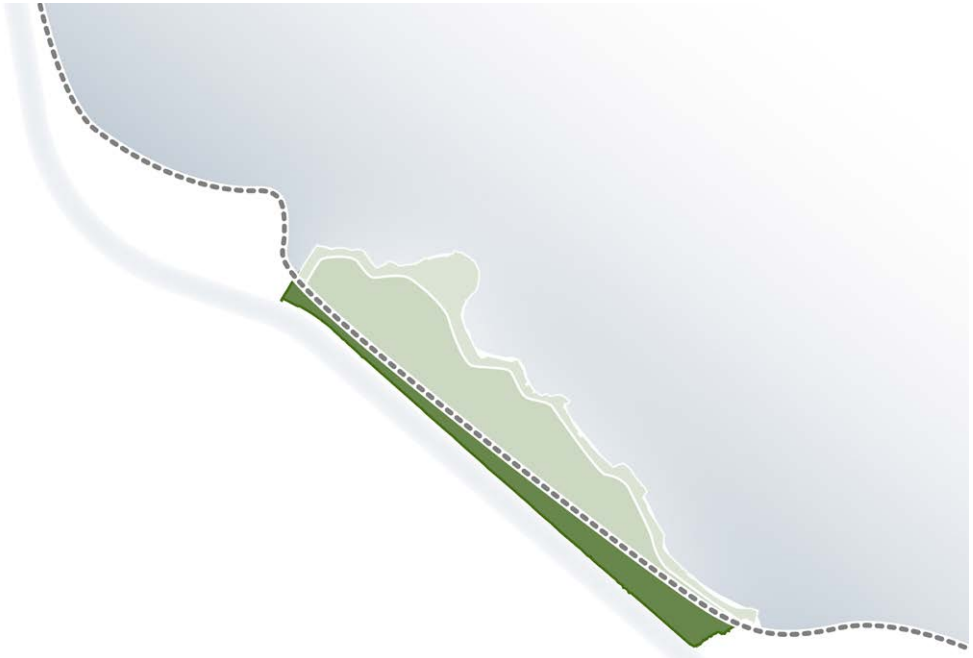

Het moeras als onderdeel van de vier ruimtelijke onderdelen

3.2.3 Het park (vuilstort)

Hoofdstuk 2.1 stond al even stil bij de turbulente historie van de Diemerzeedijk, waaronder diens jarenlange functie als vuilstortplaats met blijvende gevolgen voor de gebruiksmogelijkheden van het Diemerpark. Met de saneringsoperatie eind jaren ’90 van de vorige eeuw is de hele vuilstort hermetisch ingepakt, maar het landschap onderhoudt nog steeds een relatie met wat er ooit is gebeurd.

Bijgaand kaartje laat zien dat de vuilstort indertijd in drie buitendijkse zones was verdeeld. Het lichtste gedeelte is hoofdzakelijk gebruikt voor huishoudelijk afval, het middelste deel voor puin en bouwafval en in het donkere gedeelte werd voornamelijk chemisch afval gestort of verbrand. Deze zones zijn nog steeds herkenbaar door hoogteverschillen, typen vegetatie, inrichting en bijbehorend gebruik:

- In de noordelijke zone (huishoudafval) ligt met name open vegetatie, met plekken voor sport en spel;
- In het middendeel (puin) lijkt het Diemerpark op een glooiend open duinlandschap met lage beplanting;
- De westflank van dit deel is ruiger met hogere en dichtere beplanting;
- Het strandje en de heuvel (hoogste punt van het park) worden intensief gebruikt en hier komen verschillende paden samen;
- De ondergrond in het zuidelijke (donkere) deel is het meest vervuild en niet geschikt voor intensieve recreatie. Struinen en ander gebruik wordt ontmoedigd, waardoor de natuur hier meer ruimte heeft. De centrale waterpartij scheidt dit deel van de rest van het park.

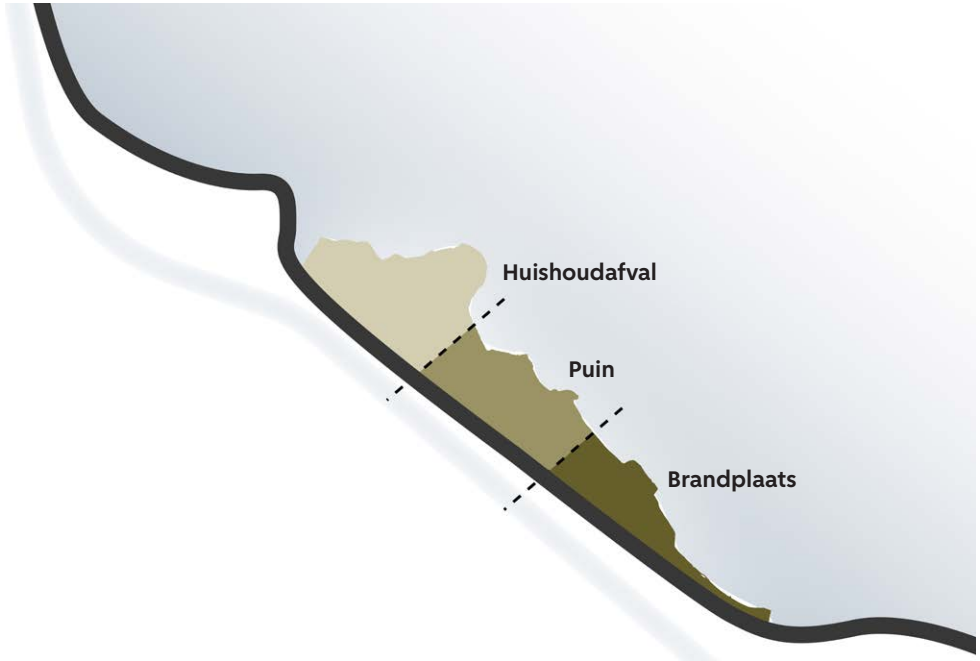

Zonering vuilstort

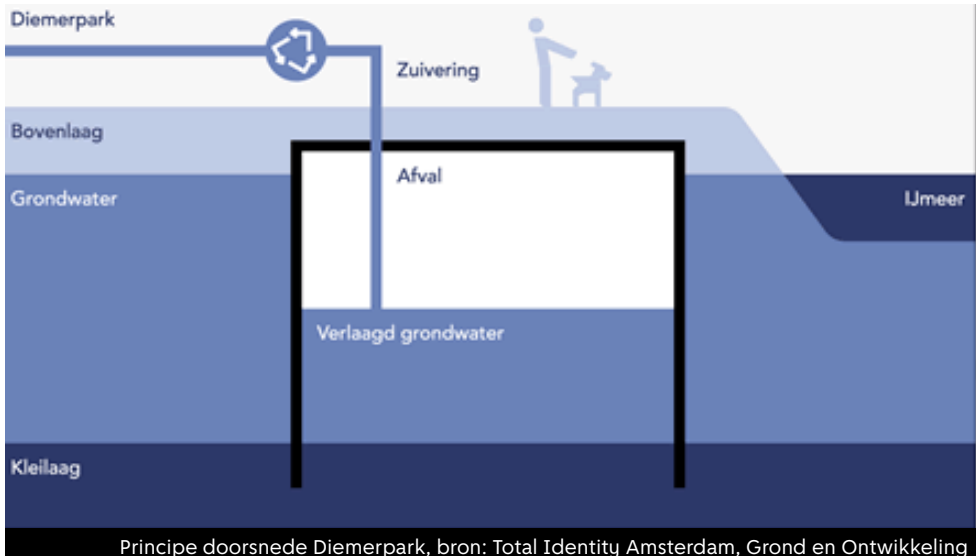

Principe doorsnede Diemerpark, bron: Total Identity Amsterdam, Grond en Ontwikkeling

Ondergrondse systemen

Als bodemsaneringslocatie is het Diemerpark een gereguleerd en ‘technisch’ landschap. Het terrein is doorregen met kabels, leidingen, onttrekkingsbronnen, onderhoudspaden, meetputten en andere technische objecten. Elke aanpassing in de bovengrond moet bovendien rekening houden met een instabiele ondergrond, funderingsvraagstukken, putdeksels, ondergrondse infra en stringente veiligheidseisen.

Daardoor heeft uitbreiding van de sportvelden en de bouw van accommodaties de nodige voeten in aarde. Het ondergrondse systeem van leidingen en sensoren moet worden aangepast en omgelegd. Tijdens de aanleg van de laatste sportvelden is het gebied te veel opgehoogd, waardoor het ondergrondse systeem van gasdrainage niet optimaal functioneert. Dat moet worden aangepast.

Waterhuishouding

Om te voorkomen dat bodemverontreiniging zich verspreid wordt de afwatering in het Diemerpark nauwkeurig gereguleerd. In de schone leeflaag ligt een fijn vertakt stelsel van drainagestrengen die regenwater afvoeren naar het IJmeer. Aan de parkzijde van de Diemerzeedijk stroomt regenwater via kleigeulen naar de slenk. Die heeft een variabel waterpeil en fungeert als waterbuffer zodat het water in de centrale vijver op peil blijft. Onder die vijver ligt één van de zuurteerpoelen. Deze is afgedekt met dikke folie en daar moet voldoende waterdruk op blijven staan. Zware regenval wordt vanuit de vijver via een uitlaat naar het IJmeer afgevoerd. Het bodemreliëf en gevarieerde watersysteem zorgt voor een verscheidenheid aan biotopen, zoals natte flora en fauna aan de slenk en droge natuur in de hoger gelegen delen.

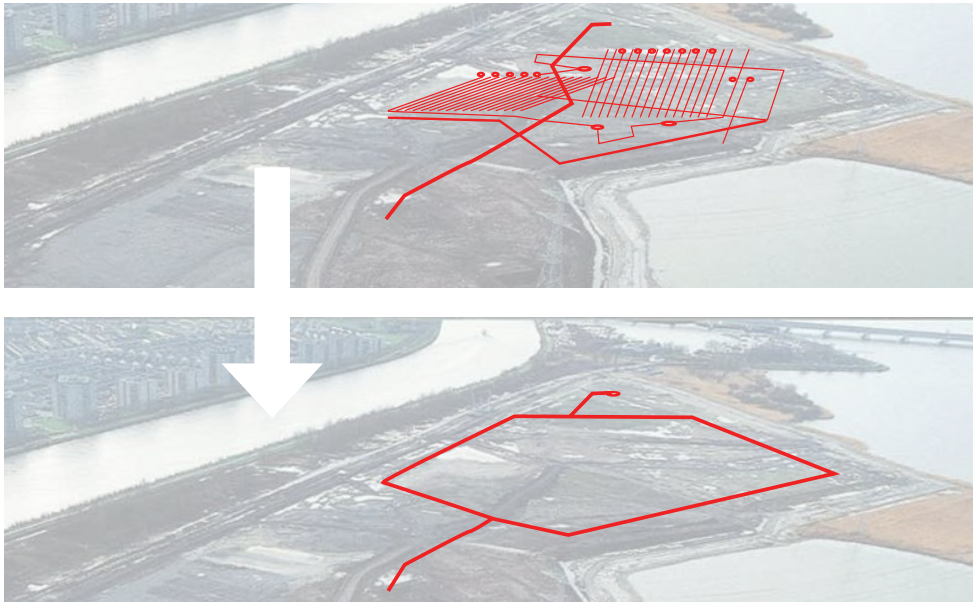

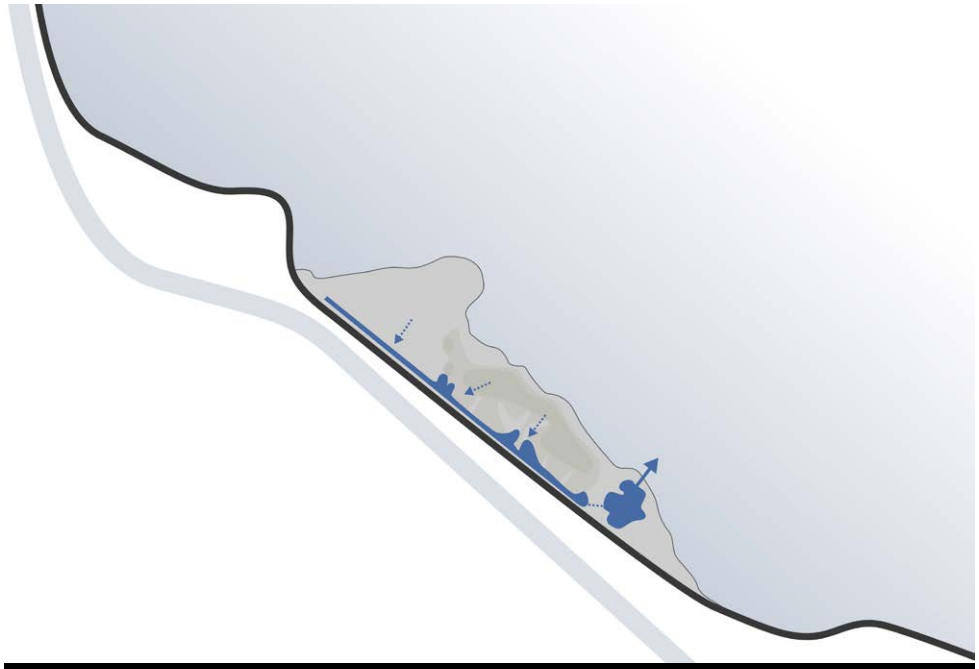

Schematische weergave waterstysteem park

Drie gebruiksdelen

Qua dagelijks gebruik valt het park eigenlijk beter op te delen in ‘kop, romp en staart’. De kop is het vlakke gebied ter hoogte van de sportvelden en wordt vooral gebruikt voor sport, spel en ontmoetingen. De romp is het savanne-achtig binnenduinlandschap in het midden met droge ruigtevegetatie, halfverharde paden en struweel. De staart wordt gevormd door de zuidoostelijk gelegen vijver, met omliggend struweel en de voormalige brandplek aan de dijk. Recreatie en ander gebruik in dit meest verontreinigde deel van de vuilstort wordt met de inrichting ontmoedigd.

In de tabel hiernaast staat per gebruiksdeel het karakter, gebruik, inrichtingselementen, groenproducten en karakteristieke soorten planten. Deze tabel is indertijd gebruikt voor het uitvoeren van het oorspronkelijke parkontwerp.

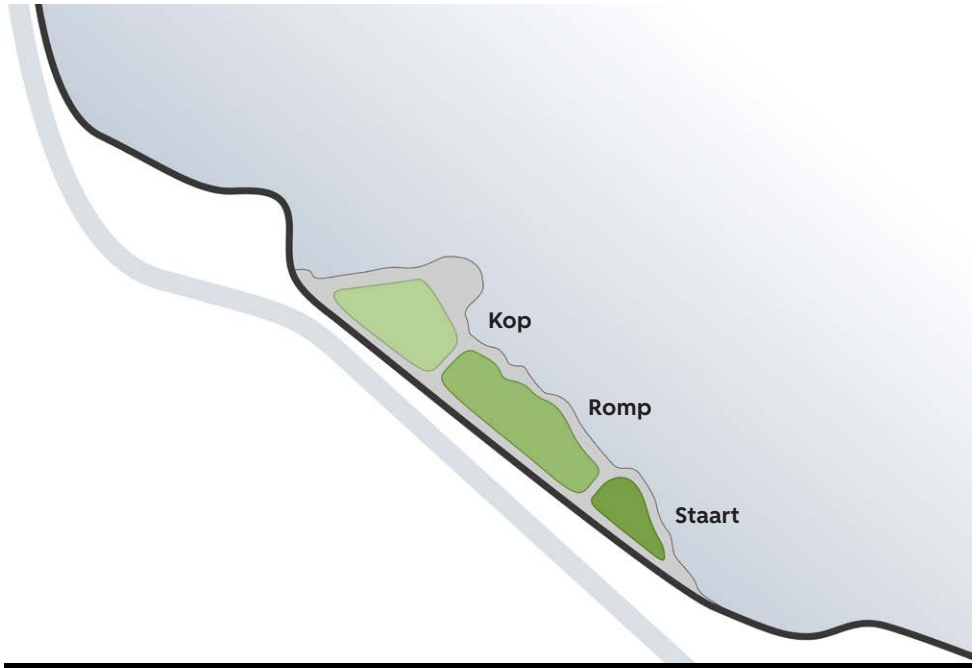

Schematische weergave uitgangspunt cultuur vs natuur

TABEL 2 BESCHRIJVING DEELGEBIE

Parkdeel	Kop	Romp	Staart
			
Karakter/ Streefbeeld	Ingericht voor recreatief gebruik met een landschappelijk karakter, ’s avonds verlichte routes en entrees, sociaal veilig.	Gebied met een open, savanne-achtig karakter met droge ruigte vegetatie, goed zicht over IJmeer.	Een struweelrijk gebied met enkele paden, poelen en een droger deel met schrale vegetatie.
Gebruik	Sport en spel, evenementen, wandelen, skaten en fietsen, zonnen, vliegeren.	Enkele paden van halfverharding, natuurbeleving voor wandelaars.	Beperkte betreding door water en opbouw vegetatie, steile taluds.
Elementen	Linten met begroeiing, theater.	Weiden, plukje struweel.	Struweel, Bloemrijke ruigte, poelen (met kleine eilandjes).
Belangrijkste groenproducten	Sportveld, speelveld, kruidenakker.	Ruw gras, bloemrijk gras, droge ruigte, struweel.	Struweel, ruigte, poel.
Karakteristieke soorten	Varens, Meidoorn, Vlier, Vlinderstruik, Rozen, schaduwbosplanten.	Ruigtsoorten; Struweel: Braam, Roos, Vlier.	Droog: Zilverhaver; Nat: Wilg, rietruigte.

Ontwerpuitgangspunten: Tabel omschrijving deelgebieden Diemerpark

De kop

De kop is het vlakke deel van het park tussen de Diemerzeedijk, het Dick Hilleniuspad en het Han Rensebrinkpad aan de batterij. Het sportpark ligt aan het Dick Hilleniuspad en heeft aan de randen accommodaties en faciliteiten voor fietsparkeren. De vlakte grenzend aan het sportpark is deels ingericht voor recreatie (ook de theaterheuvel ligt hier). Dit gebied is een uitstekende plek om elkaar te ontmoeten en biedt ruimte voor kleine evenementen zoals een schoolafsluiting, avondvierdaagse en informele sportevenementen.

Natuurwaarden van het gebied

De ruimte om het sportpark heen – vooral het gebied tussen het Jan Beijerpad en de dijk – heeft betekenis voor inheemse plantensoorten die alleen voorkomen op schrale en droge grond. De grond is hier vooral zandig en bestaat deels uit Zuiderzeezand. Het kalkrijke zeezand is een ideale ondergrond voor een verscheidenheid aan zeldzame planten. Dergelijke bloemrijke graslanden vormen ook het leefgebied van diverse zoogdieren (bijvoorbeeld spitsmuis, konijn, haas en egel). Daarnaast trekt het veel insecten aan (zoals vlinders, zeker 20 soorten bijen, hommels, zweefvliegen, sprinkhanen en kevers), die op hun beurt weer insectenetende vogels aantrekken. De konijnen zijn hier een graag geziene gast die het landschap door hun graaf- en graasgedrag steeds veranderen, wat het geheel zeer dynamisch maakt.

De romp

Het middendeel van het Diemerpark ligt een stuk hoger, met veel puin in de ondergrond en een toplaag van kalkrijk zee- en rivierzand. Dit schrale, bloemrijke landschap lijkt een beetje op een binnenduinrand met solitaire groepjes heesters - in deze context een uniek landschapstype. Het schrale terrein heeft een enorm drainerend vermogen, waarbij het water van de heuvel via kleigeulen afstroomt naar de slenk. Die kleigeulen liggen in de zuidwestelijke flank van de heuvelachtige romp, zijn voedselrijk en nat en hebben een dichtere beplanting van struweel. De romp heeft duidelijk een struinkarakter, met veel ruigte en mantel- en zoombeplanting.

Natuurwaarden van het gebied

Net als de kop van het Diemerpark is ook de romp te typeren als een zone met bloemrijk grasland. De grond bestaat vooral uit kalkrijk zand en biedt een ideale ondergrond voor inheemse plantensoorten die tegen droogte kunnen. De romp herbergt veel plantensoorten, waaronder ook kwetsbare en zeldzame soorten. Bloemrijke graslanden vormen het leefgebied van diverse zoogdieren (bijvoorbeeld spitsmuis, konijn, haas en egel). Daarnaast trekt het veel insecten aan (zoals vlinders, bijen, hommels, zweefvliegen, sprinkhanen en kevers), die op hun beurt weer insectenetende vogels aantrekken. Dichtbij water zijn deze graslanden een belangrijke landbiotoop voor amfibieën en ringslangen. In het struweel, dat bestaat uit ruige mantel- en zoombeplanting, verblijven allerlei soorten broedvogels zoals de nachtegaal, zwartkop en putter. Zoogdieren zoals de wezel en vos vinden hier voedsel. Daarnaast is het struweel een goede overwinteringsplek voor amfibieën en kleine zoogdieren.

De staart
De staart was in de tijd van de vuilstort een brandplaats voor vaten met chemisch afval. In de ondergrond bevinden zich ook (afgedekte) zuurteerputten. Grote delen van de oorspronkelijke vuilverwerking zijn hier afgedekt met folie, met daarop een leeflaag van zand. Deze zone in het park is vrijwel uitsluitend bestemd voor de natuur. De beplanting in deze zone bestaat voornamelijk uit struweel, de ruige mantel- en zoombeplanting die ook in de romp van het park aanwezig is.

Natuurwaarden van het gebied
In het struweel verblijven allerlei soorten broedvogels zoals de nachtegaal, zwartkop en putter. Zoogdieren zoals de wezel en vos vinden hier voedsel. Daarnaast is het struweel een goede overwinteringsplek voor amfibieën en kleine zoogdieren. De grote vijver is aan de randen ondiep en heeft een zandige bodem. Hierdoor is het een goed leefgebied voor de zeldzame rugstreeppad. Als de winter nadert graven zij zich in de bodem van het park en in het voorjaar komen zij naar de vijver om zich voort te planten. De oevers en het dijkje rondom de vijver zijn goede plekken voor gevarieerde planten en grondnestelende bijen. In de brede rietkragen rondom de vijver bouwen vogels hun nest. Zo ook de dodaars; een kleine fuut die het op visjes in de plas heeft gemunt. Muggen en vliegjes boven de plas zijn voedsel voor vogels, vleermuizen en roofinsecten.

3.2.4 De lijst

De ‘lijst’ is de gekozen benaming voor de oeverzone tegenover de Rieteilanden van IJburg, met deel kruidenrijke zones, met bomen beplante oevers van het park, en het rietland ter hoogte van de Batterij. Deze oeverzones zijn indertijd natuurvriendelijk ingericht en staan in directe wisselwerking met het IJmeer. De oevers zijn niet alleen belangrijk voor de waterkwaliteit maar ook voor rietvogels, het onderwaterleven en als infrastructuur voor migrerende dieren. De Batterij, een oorvormig overblijfsel van de Stelling van Amsterdam, bestaat voornamelijk uit oud waterriet omsloten door een dijk. Voor de aanleg van de Oeverzeggebrug werd dit plasdrasgebied deels opgehoogd. Het gebied is onbegaanbaar, maar vanaf de brug kan men genieten van het uitzicht en de zangvogels in het riet.

In de oeverzone bevindt zich ook de grens van de ‘omgekeerde schoenendoos’ (zie hoofdstuk 2.1) van de sanering. Onder de kruidenrijke zone langs de fietspaden bevinden zich bijvoorbeeld de diepe schermwanden die de vuilstort isoleren van de oever en het water van het IJmeer. In de oeverzone buiten de schermwand gelden geen beperkingen voor hoge diep wortelende bomen.

Natuurwaarden van het gebied

De oevers zijn een leef- en broedgebied van watervogels, rietvogels en de ringslang. Daarnaast foerageren hier diverse soorten vleermuizen. De Batterij is een leef- en foerageergebied voor ringslangen, vleermuizen en vogels zoals de kleine karekiet, rietgors en blauwborst. Dwergmuizen zijn echte rietspecialisten. Zij klimmen behendig in de stengels om het rietzaad te eten en bouwen hun bolvormige nesten hoog in het riet.

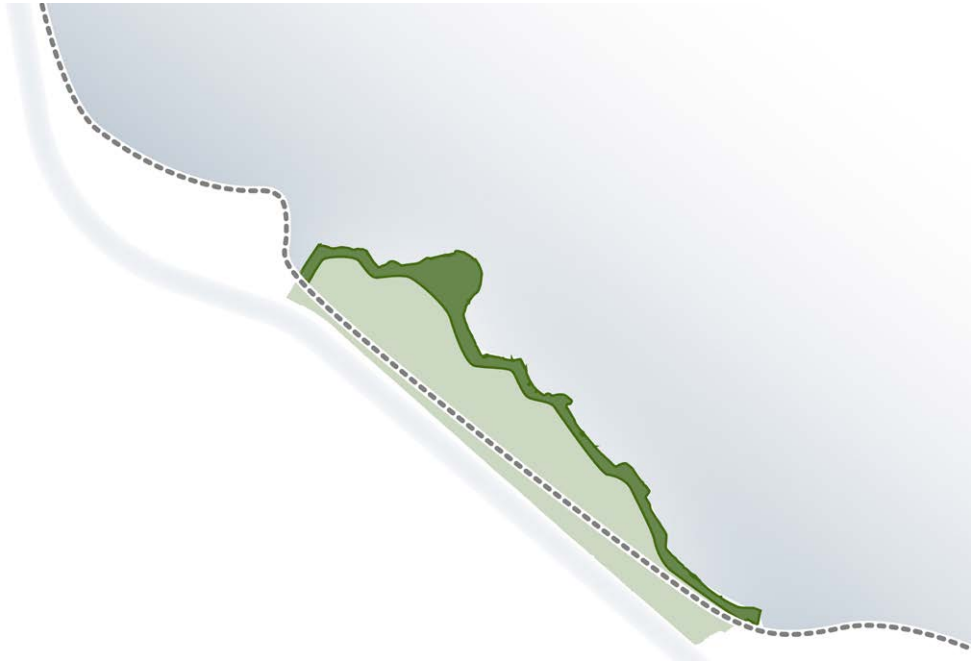

De lijst als onderdeel van de vier ruimtelijke onderdelen

3.3 Ecologische corridors

Zoals eerder toegelicht heeft het Diemerpark met ARK-zone een grote ecologische waarde, niet alleen in zichzelf maar ook als verbindend element tussen natuurgebieden in de regio. Zulke ecologische verbindingen bestaan lokaal ook binnen het Diemerpark zelf. De 4 landschappelijke structuren (zie 3.1) van dijk, moeras, park en lijst zijn onderling verbonden door ecologische corridors. Vanuit de ARK-Zone en vanaf de dijk lopen ecologische corridors door het park naar de oevers aan het IJmeer en visa versa.

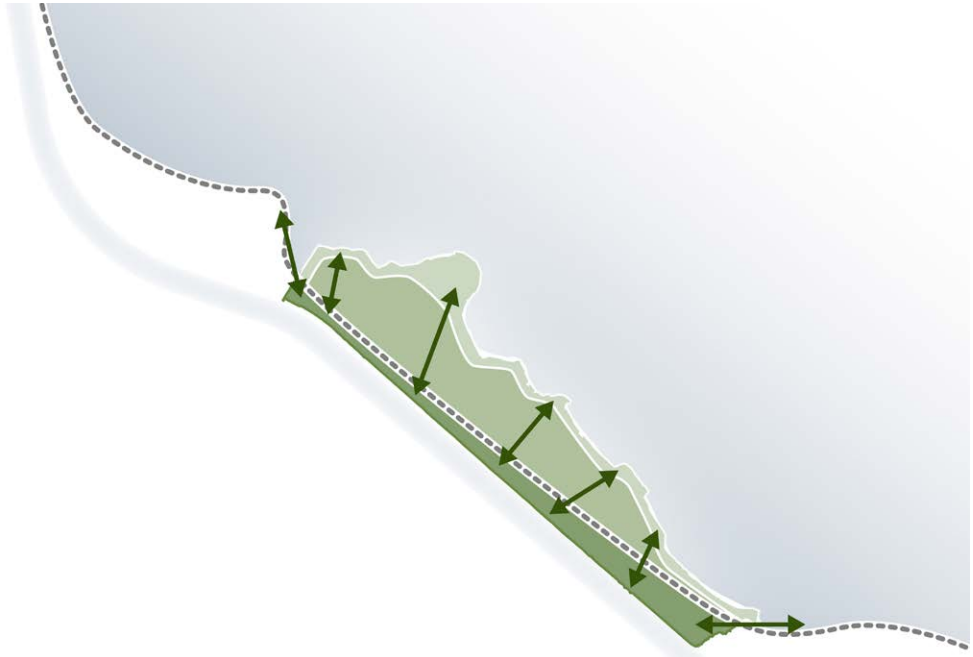

Ecologische verbindingen tussen de vier ruimtelijke onderdelen

3.4 Verbindingen

Groei aantal fietsers Diemerpark

Voor IJburg is het Diemerpark een belangrijke schakel in de fietsroute van en naar de centrale stad (Oost, Zuid en het centrum). Daarnaast is de Diemerzeedijk een belangrijke fietsverbinding van en naar de stad en het Gooi. De fietsroutes door het Diemerpark zijn comfortabele routes, omdat er weinig tot geen kruisend (auto)verkeer is. Een alternatieve route loopt via de Heermabrug, het drukke Zeeburgereiland en de Amsterdamsebrug. Het aantal fietsers zal flink groeien door de bouwprojecten op het Zeeburgereiland en IJburg 2e fase. Alleen al op IJburg 2e fase (Centrumeiland, Strandeiland en Buiteiland) worden de komende 15 jaar 9.000 á 10.000 woningen gebouwd. In de prognoses van toekomstig fietsverkeer zien we dan ook een sterke groei van fietsers door het Diemerpark, en een minder grote groei op de route over de Heermabrug (zie figuur 1). In 2030 fietsen ongeveer 1,5 maal zoveel fietsers door het Diemerpark dan nu het geval. In 2040 loopt dat op tot 1,7 maal.

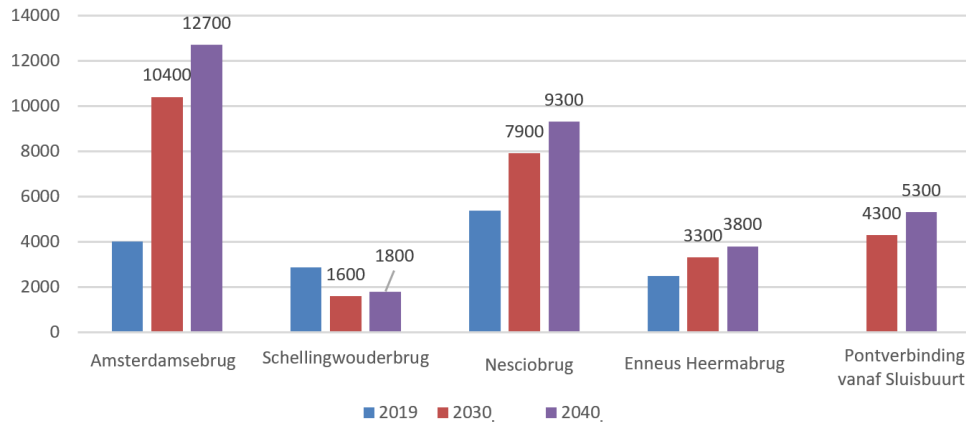

Modelprognose fietsers gemiddeld etmaal, bron: mobiliteitsplan Zeeburgereiland en IJburg

Struinen

Door het park heen liggen tal van informele ‘struinroutes’. Het fijnmazig netwerk van struinpaden is ontstaan vanuit het natuurlijk gebruik, of vanuit het beheer van de bodemsanering, en is niet vooraf ontworpen of ingericht. Een kenmerkende kwaliteit van het Diemerpark dat in andere stadsparken veelal ontbreekt. Door het midden van het park loopt het ‘puttenpad’; een half verharde onderhoudsroute waarop men verschillende parkdelen kan ervaren. Op een enkele uitzondering na passen die routes probleemloos bij de gebruikskarakteristiek van de kop, de romp en de staart van het park.

Toegankelijkheid minder validen

De struinpaden zijn niet zo geschikt voor minder validen, maar via de asfaltpaden is het overgrote deel van het park wel goed voor iedereen bereikbaar. Met het oog op een betere toegankelijkheid zal gekeken moeten worden naar een mogelijke optimalisatie van het netwerk, zonder de charme van de struinpaden te verliezen.

langzaamverkeersnetwerk

3.5 Huidig gebruik

Uitgangspunt van het oorspronkelijk parkontwerp was dat de vorm van recreatie moest passen bij de ernst van de onderliggende bodemverontreiniging. Het destijds bedachte sportpark, strandje, evenemententerrein en theaterheuvel bevinden zich dan ook op het minst vervuilde deel. De ontoegankelijke ruige natuur bevind zich met name op de sterk vervuilde delen. Bijgaand kaartje laat die zonering goed zien: ter plaatse van de lichte blokjes heeft cultuur de overhand en ter plaatse van de donkere blokjes de natuur. Dit uitgangspunt blijft ook in deze visie onverkort van kracht. De oorspronkelijke schematische weergave is hiernaast schematisch vertaald naar de plattegrond. Wel is sprake van een spanningsveld tussen recreatiedruk en natuur dat met rust gelaten wil worden. Daarin moeten we voortdurend naar een goede balans zoeken. Bijvoorbeeld door natuur juist te herintroduceren in de delen met intensieve recreatie, door struinpaden toe te laten waarlangs mensen extensief van de natuur kunnen genieten, en door sommige delen strikt ontoegankelijk te houden (zoals de ARK-zone). Daardoor blijft het Diemerpark een uitzonderlijk park waarin mens, dier en plant in symbiose kunnen bestaan.

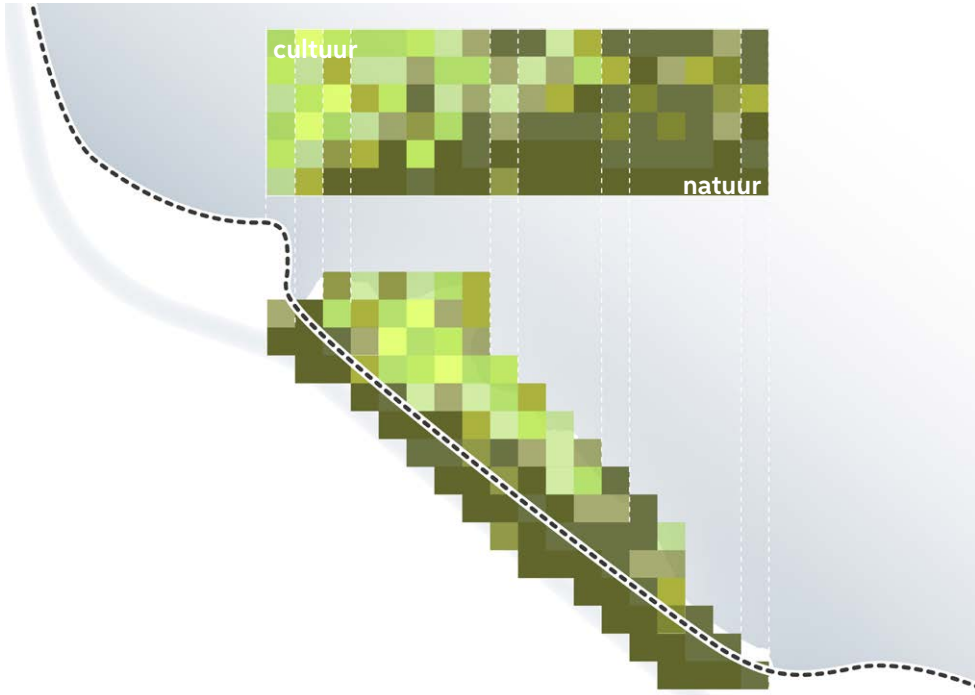

Schematische weergave van uitgangspunt in oorspronkelijk ontwerp "cultuur vs natuur"

Sportpark IJburg
In het oorspronkelijk ontwerp is de vlakke kop van het Diemerpark vooral bedoeld voor sport en spel. Sportpark IJburg bestaat uit 6 velden met tijdelijke clubgebouwen en wordt vooral gebruikt door een hockeyclub en een voetbalclub. Deze functie is belangrijk voor bewoners in de directe omgeving. Ook scholen en ongeorganiseerde sporters maken er gebruik van.

Voor niet-sporters heeft het sportpark echter niets te bieden. Het tamelijk kale complex wordt niet ervaren als onderdeel van het groene Diemerpark en - hoewel openbaar toegankelijk – nodigt het niet uit om erdoorheen te lopen. De indeling en landschappelijke inpassing van de sportvelden is niet optimaal. Dat uit zich in een zekere 'verrommeling' met onbruikbare en gebrekkig ingerichte restruimtes, met name aan de randen. Van buiten gezien bepalen lichtmasten, hekwerken en tijdelijke bouwsels het beeld.

Parkeren in de huidige situatie
Momenteel heeft het Diemerpark 42 parkeerplaatsen, allemaal op het sportpark. Parkeren mag alleen tijdens competitiewedstrijden. Er wordt veelvuldig foutgeparkeerd en de verkeersveiligheid op de Oeverzeggebrug en het Dick Hilleniuspad laat te wensen over. Ondanks voldoende wegbreedte zijn er regelmatig conflicten tussen automobilisten en fietsers. Ook de slechte inrichting van het parkeerveld heeft een negatieve invloed op de beleving van de noordelijke entree van het park.

Sportpark IJburg vanaf Dick Hilleniuspad, bron: eigen foto

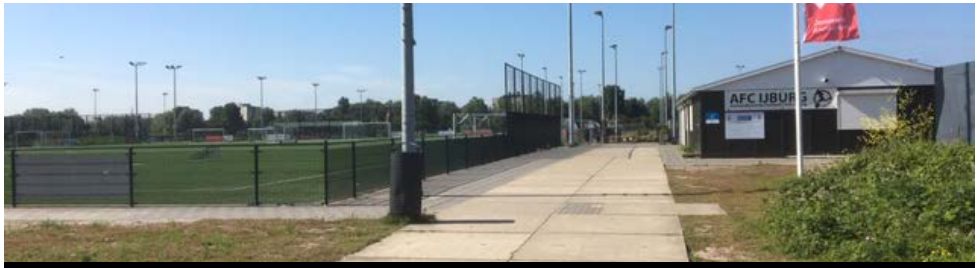

Entree van het sportpark, bron: eigen foto

vogelvlucht sportpark IJburg, bron: Google Earth

Parkeerplekken bij Sportpark IJburg, bron: eigen foto

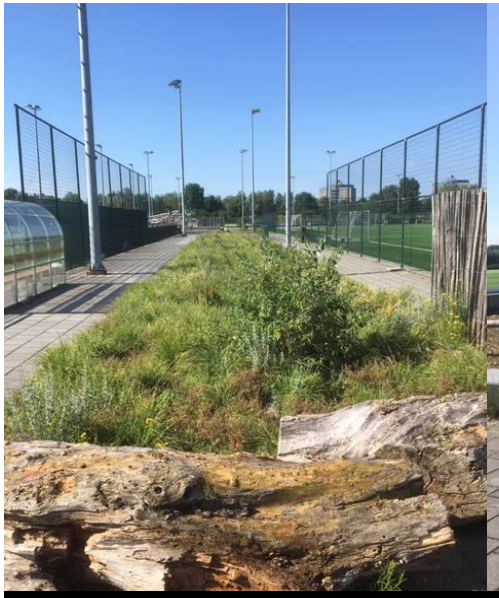

Binnenwereld in Sportpark IJburg, bron: eigen foto

Sportpark IJburg, vanaf hoger parkdeel, bron: eigen foto

Sportpark IJburg, vanaf Jan Beijerpad, bron: eigen foto

Informeel Sport en spel

Rondom het sportpark liggen drie plekken waar mensen in de buitenlucht kunnen fitnessen. Aan de voet van de theaterheuvel van het Diemerpark ligt het druk bezochte zwemstrandje. Door de jaren heen zijn de fitness faciliteiten versleten, maar ze worden goed gebruikt en zijn van waarde voor het park. Door het gebruik van natuurlijke materialen passen ze bij het karakter van de omgeving. Naast het sportpark ligt ook een weide voor ongeorganiseerd voetballen of andere buitensport. Die weide wordt echter nauwelijks gebruikt, omdat het veld niet met dat oogmerk wordt beheerd. Op de schrale ondergrond groeit een kruidenrijke vegetatie.

Wandelen en fietsen

In het Diemerpark wordt veel gewandeld en gefietst, zowel recreatief als naar school of werk. Er zijn tal van struinpaden door de natuur die veel worden belopen. De lange obstakelvrije asfaltpaden zijn populair bij skaters en wielrenners. De laatste jaren wordt er, door het succes van e-bikes, steeds harder gefietst. Daardoor is er een toename van conflicten en verkeersonveilige situaties op belangrijke knooppunten bij onder andere de entree Diemerparklaan en Nesciobrug.

Sporten in het Diemerpark, born: Amsterdam.nl

zwemstrandje, born: Amsterdam.nl

Bloemenzee gegroeid in de tussentijd, bron: eigen foto

bron, eigen foto

Honden uitlaten

Het Diemerpark is één van de weinige gebieden waar veel ruimte is voor het uitlaten van honden. Veel hondenbezitters op IJburg komen daarom naar het park en laten hun hond bijna overal los. Dit type gebruik is momenteel niet goed gereguleerd en zorgt regelmatig voor conflictsituaties bij ingangen en op paden. Daarnaast verstoren honden op bepaalde plekken de natuur.

Natuurbeleving

Het Diemerpark is uniek in Amsterdam: geen park kent zo'n grote biodiversiteit en verscheidenheid aan natuurlijke biotopen. Het zit vol met bijzondere (rode lijst) soorten en is een walhalla voor vogelspotters. Tal van georganiseerde natuurvrienden, zoals de Vogelwerkgroep Amsterdam, Natuurlijk IJburg en de Vereniging Vrienden van het Diemerpark, bekommeren zich intensief om het park. Mensen komen hier graag wandelen of picknicken om te genieten van de open groene ruimte en de gevarieerde natuur.

bron: amsterdam.nl

3.6 Kunst in het park

Door het Diemerpark heen ‘loopt’ het kunstwerk De Ontmoeting, in de vorm van 103 gietijzeren putdeksels. In de putdeksel zijn dichtregels van kunstenares Maria Barnas gefreesd. De deksels liggen niet in een vaste volgorde, dus voorbijgangers kunnen de dichtregels in willekeurige volgorde lezen. Op de deksels staan de gedachten van twee mensen die hebben afgesproken in het park, maar elkaar niet kunnen vinden. Daarin staat de liefde centraal, maar er zijn ook verwijzingen naar de bewogen historie van de Diemerzeedijk. Daarnaast kent het Diemerpark meer creatieve uitingen, bijvoorbeeld projecties op technische objecten (zie bijgaande foto).

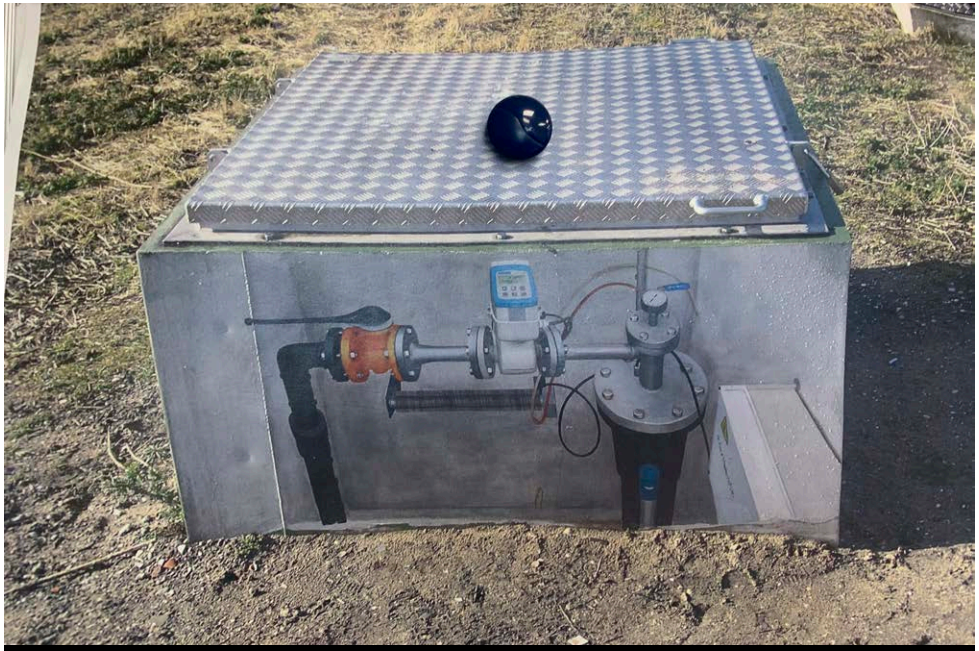

beschildering op putten, bron: eigen foto

Kunstwerk "De ontmoeting", bron: amsterdam.kunstwacht.nl

3.7 Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud in het Diemerpark is een complexe taak:

- Bewaking en onderhoud (‘eeuwigdurende nazorg’) van de isolerende trisoplast laag vereist algemene toegankelijkheid en stelt harde randvoorwaarden;
- De rijke flora en fauna vraagt om extensief beheer, met minimale verstoring van leefgebieden met in acht name van verwijderen van ongewenste bomen, die intensief beheer vragen
- Sport, spel, recreatie en doorgaande fiets- en struinpaden worden niet goed onderhouden en vragen om beheer, zeker omdat zij vaak te maken hebben met een instabiele ondergrond.

Momenteel wordt het park door meerdere partijen beheerd, waardoor het overzicht soms zoek is en aansturing en afstemming onvoldoende is of ontbreekt. Ecologisch beheer is onvoldoende afgestemd op de bijzondere kenmerken van het Diemerpark. Meubilair en bebording krijgen te weinig aandacht. Om het gebied in optimale conditie te houden, voor alle vormen van gebruik, is een herijking van de beheeropgave gewenst. Dat geldt ook voor het onderhoudsniveau van de maaiveldinrichting.

Meubilair
Het meubilair, de bebording en andere objecten zijn 20 jaar geleden in onderlinge samenhang ontworpen en met zorg gekozen. Zij hebben een duidelijke huisstijl die erop is gericht om zoveel mogelijk in het landschap op te gaan. Door de jaren heen zijn ze echter versleten of verdwenen, kapotte informatieborden werden niet vervangen en de inrichting kreeg daardoor een rommelige uitstraling.

Verlichting
Vanwege het landschappelijke karakter en de hoge ecologische waarde werd indertijd de keuze gemaakt om de paden niet te verlichten. Die keuze past nog steeds bij het huidig stedelijk beleid om parken zoveel mogelijk te vrijwaren van strooilicht.

versleten objecten in het Diemerpark, bron: eigen foto

Visie

4. Visie Diemerpark

De bijzondere historie van het Diemerpark, met name als voormalige zeedijk en vuilstort waar de natuur ongestoord zijn gang kon gaan, verleent een unieke identiteit aan het park. Een identiteit waarin de turbulente geschiedenis nog steeds wordt weerspiegeld in het ongewone landschap. Een landschapspark met uitzonderlijke natuurwaarde. Vanuit die identiteit zijn drie hoofdthema's geformuleerd die centraal staan in deze visie.

4.1 Identiteit

De bijzondere locatie en soms bizarre ontstaansgeschiedenis heeft ervoor gezorgd dat het Diemerpark niet met andere stadsparken kan worden vergeleken en een unieke betekenis heeft gekregen voor deze regio. Die ontstaansgeschiedenis zien we nog altijd weerspiegeld in het landschap. Wie goed kijkt ziet nog steeds de ligging van de cultuurhistorische zeedijk, de Akkerswade als relict van een dijkdoorbraak, de voormalige vuilstort die als een waterhoofd tegen de dijk aan ligt, en de Batterij als archeologisch overblijfsel van de Stelling van Amsterdam.

De voormalige vuilstort blijft voor altijd bepalend voor de identiteit van het Diemerpark. De glooiingen volgen de hoogteverschillen van de toenmalige vuilstort. En de unieke vegetatie van de verlaten vuilstort werd een inspiratie voor de herinrichting na sanering. Het landschapsontwerp schiep een ruig dakpark op de 'omgekeerde schoenendoos' van de bodemsanering. Geen klassiek ingericht stadspark dus, maar een stoere natuurspeeltuin voor volwassenen en kinderen. De natuur die zich op de destijds verlaten plek heeft ontwikkeld, en later een doorstart maakte op het gesaneerde terrein, heeft zich ontwikkeld met een rijke flora en fauna. Na de bodemsanering vond het oorspronkelijke parkontwerp een mooie balans tussen die rust voor de natuur en de wensen van bezoekers. Sindsdien wordt het Diemerpark zeer gewaardeerd door IJburgers en andere gebruikers die er graag komen wandelen, sporten en anderszins recreëren.

Zoals eerdere hoofdstukken al beargumenteerden vraagt het Diemerpark om een nieuwe impuls om de inrichting en het beheer te verbeteren en het park voor te bereiden op de verstedelijking in omringende gebieden. Dat biedt meteen kansen om cultuurhistorische overblijfselen als de dijk en de Batterij sterker te benadrukken en verschillende zones in het park beter aan elkaar te koppelen. Onder die vernieuwingen blijven natuur en biodiversiteit de belangrijkste pijlers, maar dit betekent niet dat er helemaal geen programma kan worden toegevoegd aan het park. Het is mogelijk om een aanpak te ontwikkelen die niet ten koste gaat van biodiversiteit en identiteit, maar wel duurzaam voorsorteert op de toenemende recreatiedruk in de kop van de Diemerscheg.

Landschap als fundament

Verbonden en toegankelijk

Recreatief landschapspark

4.2 Een visie met drie thema's

Binnen de nieuwe visie is gekozen voor een drietal thema's die van belang zijn. Landschap is het fundament van dit unieke park en vormt de basis om op voort te borduren. Het park op de voormalig vuilstort is één van de vier landschappelijke structuren (zie ook 3.1) die samen het dijklandschap vormen.

Aansluitend is de verbondenheid en toegankelijkheid van het park een centraal thema. Het Diemerpark is immers een geliefd onderdeel van een langzaam verkeernetwerk (ook recreatief) en fungeert als schakelpunt tussen stedelijke en regionale routes. Binnen de kop van de Diemerscheg is het park een waardevol natuurlijk overgangsgebied tussen stad en land.

Oorspronkelijke uitgangspunten in het ontwerp van destijds erkenden al dat het Diemerpark niet alleen een natuurlijk landschap vormt, maar ook alle potenties heeft voor een recreatief landschapspark. Ook het oorspronkelijk ontwerp (hoofdstuk 3.1.3) schetst reeds een overgang tussen recreatieve 'cultuurlijke' delen en extensieve natuurlijke delen. Zo werd de locatie van het strand en het sportpark bewust aan de vlakke noordelijk gelegen kop van het park, dichtbij hoofdroutes, gepositioneerd en vervolgens 'cultuurlijk' ontworpen. De heuvel fungeert als overgangsgebied naar de informele ruige zuidoostelijke zijde, die vervolgens op natuurlijke wijze werd ontworpen.

Die overgang van cultuur-naar-natuur geeft een spannend samenspel tussen verschillende typen gebruik. Dat leidt soms ook tot conflicten, dus het is belangrijk dat beide werelden in balans worden gebracht zonder de kracht van beide werelden weg te nemen. Gelukkig zijn er tal van kansen te benoemen die beide werelden versterken en het genoemde samenspel nog interessanter maken.

In de drie volgende hoofdstukken wordt deze visie per thema uitgediept. Daarin wordt gewerkt met streefbeelden en maatregelen voor de nabije toekomst, die straks via Uitwerkingsplannen concreet worden gemaakt. Een uitwerkingsplan bevat concrete fysieke maatregelen en ingrepen in achterstallig beheer in een deelgebied maar ook aanwijzingen voor het structurele beheer. Deze uitwerkingsplannen worden met alle belanghebbenden steeds afgestemd en daarna ter besluitvorming voorgelegd.

Gereguleerde vuilstort

Het Diemerpark ligt op een voormalig vuilstort. Een complexe ondergrond geisoleerd door een afdeklaag en gecontroleerd met een netwerk aan leidingwerk van gas -en water draninage. Het landschap op de vuilstort is onderhevig aan een eeuwig durend beheer. Alles in de bovengrond staat onlosmakelijk verbonden met de ondergrond.

Georganiseerd sporten

Sportverenigingen zijn onderdeel van de sociale structuur van IJburg. Sportpark IJburg zal intensiveren.

Sporte

Buiten fi
van onge
onderde

Landschappelijke inpassing sportpark

De groene lijst om het sportpark heen zal zoveel mogelijk natuurinclusief en duurzaam worden ingepast in het Diemerpark landschap. Waar nodig wordt het sportpark gecamoufleerd door deze groene structuur.

Verblijven en ontmoeten

Een Park waar we het prettig is om te verblijven. Aan het strandje, op de heuvel of in de luwte. Een plek voor jong en oud. Waar we elkaar kunnen ontmoeten en waar genieten van het groene en weidse Diemerpark.

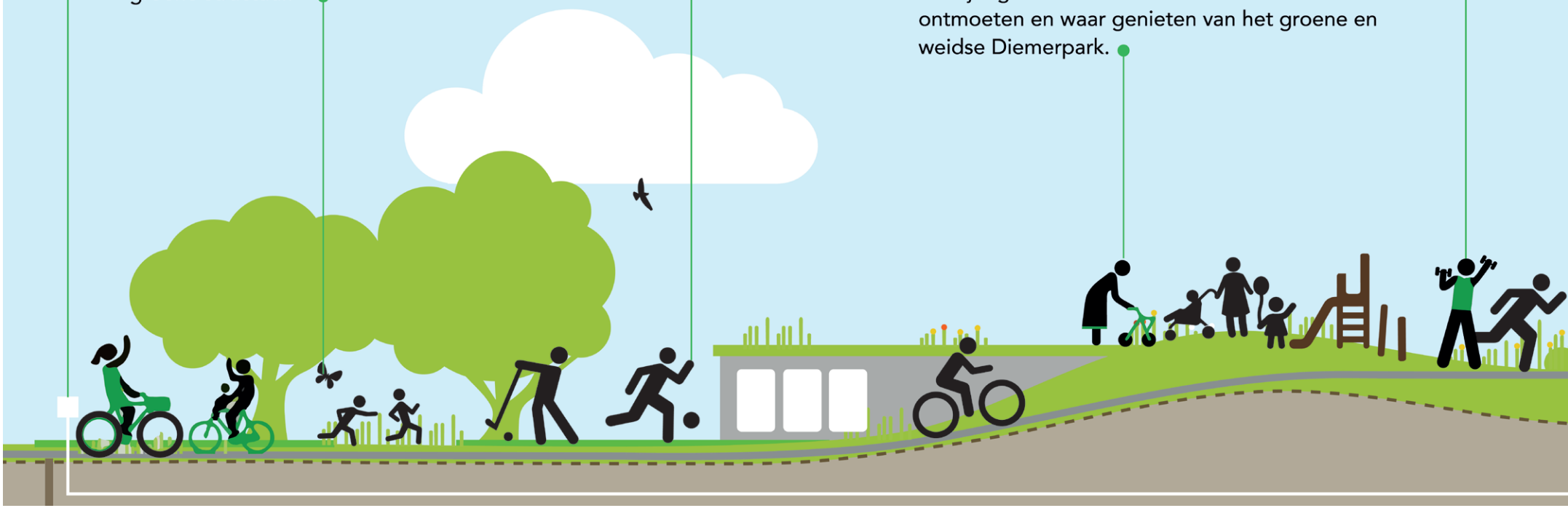

n en bewegen in het landschap

tness, hardlopen, skaten, fietsen en andere vormen
eorganiseerd sporten en bewegen kan meer een
el worden van het Natuurpark.

Hondenloslooppplan

Drie grote zones verdeeld over het park zijn geschikt voor het loslopen van honden. De andere delen zijn verboden of aangelijnd te betreden.

Ontdekken en spelen in de natuur

Het landschap leent zich voor een prachtige vorm van natuurspelen en beleven. Uitdagend, fantasierijk en educatief. Dichtbij de stad en toch in de ruige stadsnatuur.

Struinen in de natuur

De natuurwaarde van het Diemerpark moet worden behouden. Rust en natuurbeleving staan hier voorop. Sommige delen zijn zelfs verboden voor mensen zodat de ecologische waarde intact blijft.

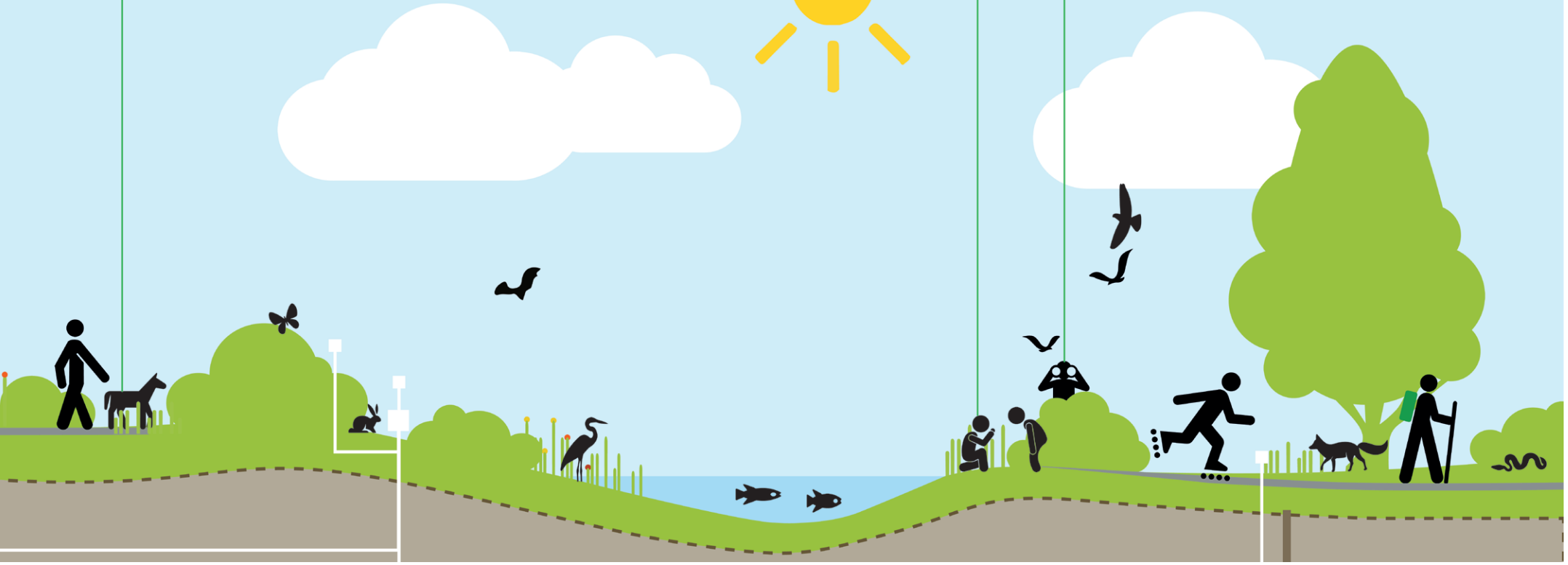

5. Thema: landschap als fundament

5.1 Meer dan een stadspark

Het Diemerpark voelt niet als een park, maar eerder als een landschap. Een uniek park, dat deels lijkt op de binnenduinranden aan de kust, waar men weidsheid kan ervaren door het bijzondere heuvellandschap met lage begroeiing. Het park kent enorm veel variatie en daardoor waardevolle flora en fauna. Schraal bloemrijk grasland wordt afgewisseld met ruig struweel, rietoevers en waterpartijen.

Een visie op dit landschap is het fundament onder de nieuwe visie op het Diemerpark als geheel. Met name de uitbreiding en intensivering van het sportpark vergt een zorgvuldige inpassing. Dat lukt alleen als het bestaande en nieuw toe te voegen programma zorgvuldig wordt afgestemd op het landschap. Op die manier kunnen het cultuurlijk programma en het natuurlijke landschap zich samen ontwikkelen, zonder dat het een ten koste gaat van het ander.

Onderdeel van een grotere structuur
Het Diemerpark heeft zelf een uniek landschap, maar is ook onderdeel van de Diemerscheg en het cultuurhistorisch dijklandschap van de Diemerlagune. Kenmerkend voor dit gebied is de rijke variatie aan lage waterrijke landschappen en hoger gelegen droge landschapstypen en allerlei overgangen daartussenin.

Bovendien is het park onderdeel van de stedelijke hoofdgroenstructuur die hier als groene scheg tot diep in de stad reikt en verschillende landschappen om de stad heen met elkaar verbindt. Het Diemerpark is dus veel meer dan ‘alleen een park’ en vertegenwoordigt een recreatieve, ecologische en cultuurhistorische waarde op bovenlokale schaal.

Gereguleerd landschap
De morfologie van de voormalige vuilstort uit zich in hoogteverschillen en grondsoorten en het gereguleerde bodem/watersysteem zorgt voor een diversiteit aan natte en droge landschapstypen. Met andere woorden, de historie van de vuilstort en de ondergrondse netwerk van voorzieningen waren bepalend voor de parkontwerp, de natuurlijke diversiteit, het gebruik en het landschap. Die ondergrond blijft ook in de toekomst de inrichtingsmogelijkheden en het landschap bepalen.

Klimaat adaptief landschap
De wereldwijde klimaatverandering zorgt in de toekomst voor steeds meer perioden van droogte én plotselinge pieken van extreme regenval. Die ontwikkeling heeft ook invloed op het landschap van het Diemerpark. De natuur in het park is robuust genoeg om mee te ontwikkelen met klimatologische veranderingen. Gelukkig zorgt ook het sterk gereguleerde watersysteem in het park dat het bodem/watersysteem dus ook kan meebewegen met nieuwe omstandigheden.

Ecologische rijkdom
Een functionele leefomgeving voor dieren betekent dat zij kunnen foerageren, schuilen, nestelen en overwinteren, zodat ze er jaarrond kunnen verblijven en zich kunnen voortplanten. Daarnaast is het van belang dat dieren kunnen migreren tussen leefgebieden om populaties weerbaar te houden. Het Diemerpark met ARK-zone biedt een grote variatie aan Habitaten en ecotopen zoals kruidenrijke oevers, rietvegetatie, nat grasland, ruigtes, struweel en bosschages. Daardoor is er voedsel en schuilgelegenheid voor een verscheidenheid aan soorten. Een grote kracht van dit gebied is dat er tussen die vegetaties allerlei gradiënten zitten; zulke geleidelijke overgangen zorgen voor een enorme variatie in natuur waar de biodiversiteit zich optimaal kan ontwikkelen.

5.2 Vier landschappelijke structuren

Het Diemerpark valt landschappelijk gezien onder te verdelen in vier duidelijk herkenbare delen: de dijk, het moeras (ARK-zone), het park (de vuilstort) en de ‘lijst’ (oeverzone van het park). Deze vier structuren zijn als het ware de pijlers die samen het landschappelijk fundament vormen onder het Diemerpark. In de volgende paragrafen worden de streefbeelden voor deze landschappelijke structuren beschreven. De bijzondere kwaliteiten en biotopen van die vier structuren zijn input om in latere Uitwerkingsplannen op voort te borduren.

5.2.1 Dijk - structuur 1

Streefbeeld van de dijk
Het wensbeeld is een bloem- en kruidenrijke vegetatie aan beide zijden van de dijk. Dit afgewisseld met struweel en aan de noordzijde de slenk met oever- en watervegetatie. Deze typen vegetatie wisselen elkaar af langs de lengte van de dijk. Daarvoor is onder meer een specifiek maaibeleid nodig.

Met name de slenk is een bijzondere strook, met een kruidenrijke vegetatie op de drogere delen en de natte biotoop bij vijvers en poelen. Het water is helder en er zijn waterplanten aanwezig. De oevers hebben een flauw talud en variëren in hoogte waardoor veel microklimaten ontstaan. Als onderdeel van het gereguleerde watersysteem fungeert de slenk als buffer en afvoer van water naar de centrale vijver. Delen van de slenk staan dus vaak droog en zijn alleen nat bij veel regenval. Het streven is om de natte bloemrijkheid te stimuleren en te behouden, want dergelijke vochtige bloemrijke zones zijn een zeldzaamheid.

Uitwerkingsplan
Om de genoemde streefbeelden te waarborgen dan wel te realiseren worden passende maatregelen voorgesteld in een Uitwerkingsplan. Op een aantal plekken is de begroeiing met heesters wat uit de hand gelopen. Het is van belang om die begroeiing terug te dringen en het waterpeil te bewaken, opdat de bloemrijkheid niet wordt weggedrukt door oprukkende ruigte. Het functioneren van de slenk als onderdeel van het watersysteem wordt een belangrijk onderdeel van het Uitwerkingsplan. Daarbij moet een integrale afweging worden gemaakt tussen de instandhouding van dit watersysteem voor de veiligheid van de nazorglocatie enerzijds, en anderzijds het streven naar een waardevol ecologisch eindbeeld.

Diemerzeedijk, bron: eigen foto

5.2.2 Moeras (ARK-zone) - structuur 2

Streefbeeld van de ARK-zone als geheel
De ARK-zone is een ruig en natuurlijk landschap aan de dijk. Kijkend naar de strook als geheel, dan schuilt de grootste landschappelijke kwaliteit in de afwisseling tussen het dichte hoog opgaande moerasbos, en het open en waterrijk plas-dras landschap. Het gebied ligt in zijn algemeenheid laag en is erg nat, maar toen het Diemerpark indertijd werd aangelegd zijn hier en daar hoger gelegen plekken ontstaan. Die hogere en dus drogere plekken zorgen voor doorzichten en bieden aanvullende habitats voor specifieke doelsoorten.

Het is belangrijk dat de hele zone ontoegankelijk blijft voor alle vormen van menselijke invloed. Wel is er behoefte om de ARK-zone op een of andere manier te kunnen beleven, anders dan kijkend vanaf het Thijs Hendriksenpad en de Diemerzeedijk. Daarom wordt gedacht aan een hoger gelegen voetgangers verbinding met uitkijkpunt, waarvandaan men de strook goed kan overzien zonder de natuur te verstoren. De huidige natuurwaarden in deze zone zoals hierboven beschreven voldoen al voor een groot deel aan het ecologisch streefbeeld. Het is van belang om de grote soortenrijkdom en natuurwaarde in het gebied in stand te houden.

Uitwerkingsplan
In het plan wordt bepaald welke specifieke maatregelen passend zijn voor het versterken van het streefbeeld en het instant houden van provinciaal vastgestelde doelsoorten: de ringslang, waterspitsmuis en meervleermuis. De ringslang, otter, meervleermuis, rugstreeppad en nachtegaal zijn opgenomen als paraplusoorten in het uitwerkingsplan ARK-zone. De ARK-zone bevat daarnaast ook geschikt habitat voor kleine marterachtigen, buizerd, de vos en algemene broedvogels.

In het uitwerkingsplan komt in ieder geval extra aandacht voor het voorkomen van verbossing en verdroging. Een algemeen uitgangspunt is een zeer terughoudend beheer en meer toegesneden op behoud van de landschappelijke identiteit en ecologische kwaliteit.

5.2.3 Park - structuur 3

Opbouw van het parklandschap
Zoals eerder genoemd valt het parklandschap praktisch gezien op te delen in drie verschillende zones: kop, romp en staart. De drie zones bij elkaar vormen een robuuste landschappelijke structuur met uiteenlopende vegetaties en daarmee een rijke variatie aan flora en fauna.

Kop van park

Streefbeeld van de kop van het park
De kop is een gebied met verschillende typen gebruik en uitstraling. De omgeving van het sportpark kenmerkt zich door slecht ontworpen randen en overgangen tussen functies en vormt landschappelijk niet direct een samenhangend geheel. Met de intensivering van het sportpark ontstaat de kans het sportlandschap en het Diemerpark landschap beter op elkaar aan te laten sluiten. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zoveel mogelijk in te zetten op een robuuste groenstructuur die van waarde is voor het gehele parklandschap.

Uitwerkingsplan
In het uitwerkingsplan voor het sportpark zal aan de hand van uitgangspunten in hoofdstuk 7 een ontwerp worden getoond voor de uitbreiding van het sportpark. Voor de kop van het park is naast de landschappelijke inpassing van het sportpark van belang oog te hebben voor het verbinden van de verschillende landschappelijke structuren zoals de ARK-Zone, de Dijk en de Lijst. In het uitwerkingsplan voor de corridors worden aanwezige structuren in de kop van het park versterkt. De schematische weergave op de volgende pagina laat met pijlen zien om welke verbindingen het gaat.

bron: eigen foto

Schematische weergave: Ecologische corridors door en langs sportlandschap

Referentie groenstructuur met kenmerken van een binnenduinlandschap, bron: duinenenmensen.nl

Referentie landschap: binnenduinrand, bron: route.nl

Romp van het park

Streefbeeld van de romp als geheel

Op de vlakte en heuvel is een kleurrijk beeld ontstaan met een grote ecologische- en belevingswaarde. Door de uiteenlopende condities in de ondergrond zijn er veel natuurlijke gradiënten en overgangen die voor afwisselende biotopen zorgen. Het bloemrijk grasland heeft een groot aandeel kruiden die, eenmaal in bloei, voor veel kleurschakeringen zorgen. Het streven is om dit karakter van de vlakte en heuvel te behouden en een goede aansluiting te creëren op het omliggend struweel; bloemrijk grasland komt namelijk optimaal tot zijn recht als het grenst aan struweel. Het specifieke karakter van de heuvel is overigens ontstaan door bijzondere condities in de ondergrond en passend beheer. Bomen mogen ook hier niet hoog opgaand groeien waardoor het open beeld behouden blijft. Het is een uniek landschapstype die kenmerkend is voor het Diemerpark en één van de bijzondere biotopen die we willen waarborgen.

Van belang is dat het schrale landschap niet wordt bemest met nutriënten. Goed beheer kan voorkomen dat de bloemenzee plaatsmaakt voor monotoon grasland. Ook vragen de open zandige plekken om behoud, omdat verschillende bijensoorten daar nestelen.

Uitwerkingsplan

Voor de heuvel is reeds een uitwerkingsplan Hondenlosloopgebieden uitgevoerd, omdat er vanuit IJburg allang behoefte bestond aan meer duidelijkheid over waar honden wel of niet los mogen lopen. In dat plan staan maatregelen om het uitlaatgebied op de heuvel landschappelijk vorm te geven en te begrenzen, zodat visueel direct helder is waar de hond vrij spel heeft en waar niet. Aan deze natuurlijke vormen van begrenzing is beplanting toegevoegd aan de randen en als uitlopers van de kleigeulen, waardoor ecologische corridors worden versterkt en het natuurlijke flank wordt beschermd en versterkt.

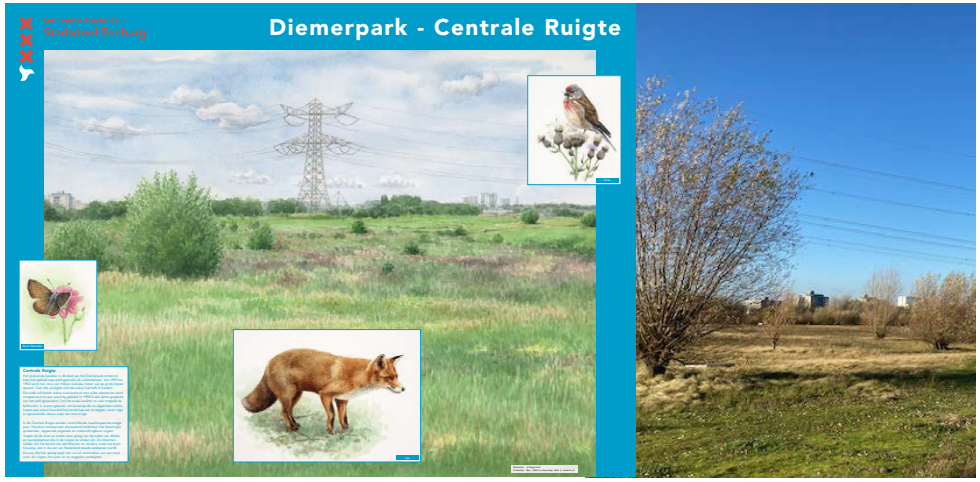

Het struweel in de romp moet aansluiting vinden op het bloemrijk grasland van de vlakte en heuvel, maar mag niet gaan oprukken en domineren. In het Uitwerkingsplan is extra aandacht gegeven aan het beheer om dat kan voorkomen.

Foto: Romp van het Diemerpark in de herfst, bron; eigen foto

Foto: Struweel op de heuvel(romp), bron; eigen foto

Foto: Wandelaars op het centrale "puttenpad" , bron; eigen foto

Foto: Fietser op Jan Beijerpad, bron: eigen foto

Staart van het park

Streefbeeld van de staart van het park
Het veelzijdige struweel bestaat uit inheemse bes- en vruchtdragende struiken. Er is echter een verschuiving gaande naar diep wortelende boomvormers zoals acacia, wilg en els die vanuit de bodemsanering nazorg niet gewenst zijn. De voormalige brandplaats moet altijd vrij worden gehouden van boomvormers. Door de boomvormers te verwijderen en de struiklaag in een gelobde vorm terug te snoeien (in plaats van de huidige rechte lijn) neemt de natuurwaarde verder toe.

De grote vijver met oeverzone moet ook in de toekomst een rustgebied voor vogels blijven. Aan de oever zijn jonge boompjes een risico voor de nazorg van de bodemsanering en de stabiliteit van de ringvormige dijk rond de vijver. Door de jonge boompjes (opschot) te verwijderen verdwijnt dat risico en krijgen oeverplanten zoals riet, watermunt en kattenstaart alle ruimte. Daarnaast is het zaak om de zanddijk rond de vijver aantrekkelijk te houden voor rugstreeppadden om er te overwinteren en te schuilen.

Binnen de staart van het Diemerpark dienen routes voor beheer van de nazorg vrij te blijven van boomvormers en regelmatig te worden gemaaid om de technische voorzieningen (ook de elektriciteitsmasten) bereikbaar te houden. Deze paden kunnen een dubbelfunctie vervullen als extensieve struinpaden door de natuur.

Uitwerkingsplan
In het uitwerkingsplan voor de staart wordt gekeken naar het achterstallig onderhoud en wordt ingezet op een strakker beheer. In het mobiliteitsplan ZBE/IJburg is de onbrekende schakel als maatregel opgenomen. Het stadsdeel heeft besloten af te zien van deze maatregel en de ontbrekende schakel niet aan te leggen. Deze extra fietsverbinding van rieteiland-oost naar de Diemerzeedijk zal mogelijk in de toekomst weer relevant worden. Daarom zal de komende jaren de drukte gemonitord moeten worden om te bepalen of en zo, ja welke maatregelen nodig zijn.

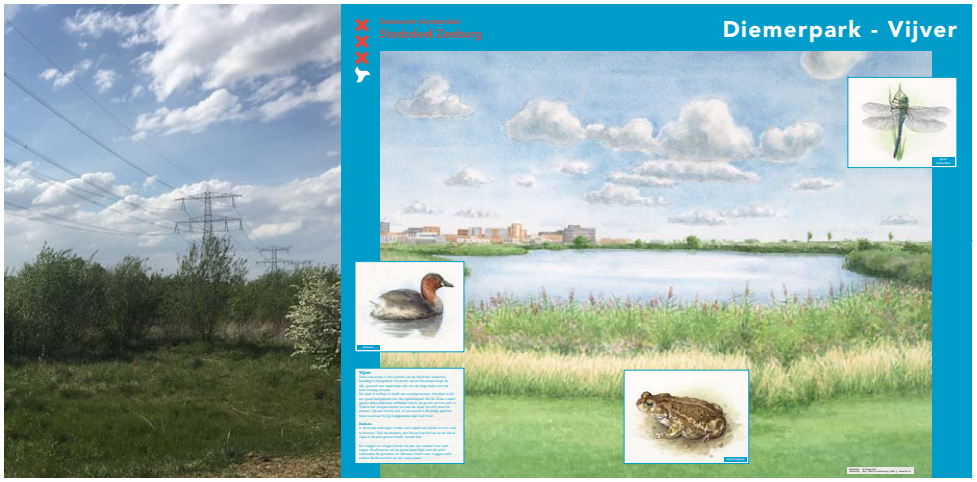

5.2.4 Lijst - structuur 4

Streefbeeld van de lijst
De natuurvriendelijke oever aan het IJmeer heeft geen harde beschoeiingen; het talud loopt geleidelijk over in het water waardoor de vegetatie zich goed kan ontwikkelen en een rijke biodiversiteit ontstaat. De oeverzone is overigens vatbaar voor verbetering door hem nog breder te maken, met een nog flauwere helling. Daardoor ontstaat een ruimere plasdraszone en ondergedoken zone, met een rijkere vegetatie, meer onderwater biodiversiteit en een betere waterkwaliteit.

Bomen in de oevers zijn kenmerkend voor de lijst. Door de oevers vrij te houden van nieuwe boomvormers (vooral aan de zuidzijde) wordt voorkomen dat het waterleven achteruit gaat door teveel schaduw en bladinval. Het is belangrijk dat de Batterij ook in de toekomst onbegaanbaar blijft, want de natuurwaarde van dit gebied staat of valt met rust, zodat rietvogels er ongestoord kunnen schuilen, foerageren en broeden.

Uitwerkingsplan
Menselijke betreding, schaduwvorming en bladinval zijn de grootste risico's voor de oeverzone, maar er liggen vooral tal van kansen om het landschap van de oeverzone verder te verbeteren. Die worden concreet gemaakt in een uitwerkingsplan en passend beheerplan. Er worden wel al wat kansen gezien: als eerste de ambitie om de oevers minder steil te maken waardoor plas-drassituaties ontstaan die de biodiversiteit vergroten. Door meteen jonge zaailingen van bomen te rooien neemt de natuurwaarde van de oeverzone sterk toe. Dit zorgt tevens voor een coulissenlandschap van open en dichte plekken waardoor de Diemerlagune beter beleefbaar wordt vanuit het park.

Een tweede kans is de toegang door honden beter te situeren in de lijst, daarvoor zijn plannen gemaakt in het eerdergenoemde Uitwerkingsplan Hondenlosloopgebieden.

Ten derde zijn er mogelijkheden om hemelwaterdrainage van het park niet direct af te voeren via de huidige uitstroomopeningen in de oever, maar dat water eerst vast te houden in opvangbekkens in de oeverzone van het park. Het schone uittredende water draagt sterk bij aan de biodiversiteit in de oeverzone.

Tot slot liggen er verbeterkansen ten hoogte van de Batterij, omdat hier verruiging en verlanding (daardoor verdroging) een risico vormen. Dat kan worden voorkomen door gecontroleerd wegrieken van riet. De bruine kiekendief heeft hier in het verleden wel gebroed en het is mogelijk om deze vogel zo weer terug te krijgen.

6. Thema: toegankelijk en verbonden

6.1 Optimalisatie van bestaand netwerk

In de basis functioneert het bestaande wandel- en fietsnetwerk naar en in het Diemerpark goed. Het netwerk heeft niet alleen een recreatieve functie maar ook een functie voor doorgaand fietsverkeer. Die twee functies worden vanaf 2025 aanzienlijk zwaarder belast (zie 3.4), dus de verkeerssituatie in en naar het park vraagt hier en daar om een opwaardering. Om deze groei goed en veilig op te vangen bevat het Mobiliteitsplan Zeeburgereiland en IJburg diverse fietsmaatregelen, waarvan twee belangrijke ingrepen in het Diemerpark.

De eerste ingreep is het verkeersveiliger maken van de drukke kruising Nesciobrug/Diemerzeedijk, door de inrichting van de kruising te verbeteren en de voorrang anders te regelen. Het Mobiliteitsplan blijft de situatie hier wel monitoren om te bezien of aanvullende maatregelen nodig zijn. De tweede ingreep is het aanleggen van een 'snelfietsroute' tussen IJburg 2e fase en de Diemerzeedijk, via het Rieteiland-Oost. Deze en andere maatregelen worden hieronder kort toegelicht.

Kruising voor de Nesciobrug
Bij de verkeersknoop voor de Nesciobrug kruist woon/werk fietsverkeer richting IJburg en Amsterdam-Oost met de regionale fietsroute over de Diemerzeedijk. De kruising is behoorlijk druk en werd al langer als onveilig ervaren. Er zijn in het verleden kleine ingrepen gedaan, zoals aangepaste belijning, maar die hebben de situatie onvoldoende verbeterd. Met de stijgende populariteit van e-bikes neemt niet alleen het fietsverkeer verder toe, maar ook de snelheid. Het kruispunt vraagt daarom om een substantiële verkeerskundige aanpassing om te voorkomen dat de knoop een onveilige 'blackspot' wordt.

Betere entree Diemerparklaan
Waar de fietsbrug vanaf de Diemerparklaan aanlandt in het Diemerpark, heeft zich afgelopen jaren de belangrijkste 'entree van het park' gevormd. Momenteel oogt het entreegebied rommelig en sleets met een ratjetoe aan vervallen informatiezuilen, opschot van boompjes, verkeersborden, hekwerken en tijdelijke toegang naar de heuvel. Deze situatie vraagt om een nieuw ontwerp van de entree, met een betere opgang naar de hondenlosloopzone op de heuvel, een toegankelijker voetpad voor mensen met lichamelijke beperkingen, terughoudende bebording en het verwijderen van overbodige objecten en intensiever beheer van het groen.

foto: Uitgesleten en tijdelijk opgeknapt wandelpad bij entree Diemerparklaan, bron: eigen foto

Verlichting langs fietspaden
Door het Diemerpark lopen een aantal belangrijke fietspaden, als onderdeel van een groter netwerk aan fietsroutes. De dijkroute tussen het Zeeburgereiland en Muiden is een regionale route, maar wordt niet verlicht. Het Dick Hilleniuspad, een drukke stedelijke route langs de kop van het park, wordt wel verlicht met lantaarnpalen. De overige parkdelen zijn donker. Geredeneerd vanuit gebruik maar vooral ook vanuit de natuurwaarde is dit een uitgangspunt dat nog steeds wordt gehanteerd. Donkere parkdelen zijn schaars en voor de natuur noodzakelijk. Toch is het van belang dat het park en met name de route van en naar het sportpark in de avonden sociaal veilig is. Met deze reden is het noodzakelijk om te onderzoeken hoe dit mogelijk is zonder extra verlichting toe te voegen.

Toegankelijkheid versus struinpaden
De struinpaden in het Diemerpark vormen een fijnmazig, informeel en charmant voetgangersnetwerk dat goed past bij dit ruige landschap (foto links onder). In alle Uitwerkingsplannen dient aandacht te worden geschonken aan een betere toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking, maar zonder dan meteen ook alle paden te verharden.

De toegankelijkheid van het hondenlosloopgebied op de heuvel wordt verbeterd door het realiseren van een trap de heuvel op. Daar is een hellingbaan niet gewenst vanwege het grote hoogteverschil en de landschappelijke uitstraling van het Diemerpark.

foto: Struinpad ter hoogte van de staart, bron; eigen foto

6.2 Aanleg van nieuwe routes

Verbinding door ARK zone
In het Uitwerkingsplan voor de ARK-zone wordt een nieuwe voetgangersverbinding ontworpen. Het gaat om een doorgang op hoogte (zie hoofdstuk 7.4), tussen de Diemerzeedijk en het Amsterdam-Rijnkanaal, over de ARK-zone heen. Daarmee ontstaat een aantrekkelijk extra wandel/hardlooprondje, maar zonder de hoge natuurwaarde van dit gebied aan te tasten.

Extra fietsroute naar IJburg 2e fase
In het Mobiliteitsplan ZBE/IJburg is gekeken naar de bereikbaarheid van het Zeeburgereiland en IJburg. In dit plan zijn verschillende maatregelen opgenomen ten aanzien van de bereikbaarheid per fiets. Hierin is de Ontbrekende Schakel opgenomen als maatregel met als voornaamste doel het verzorgen van een degelijke doorstroming vanuit het in ontwikkeling zijnde strandeiland en centrumeiland. Het stadsdeel heeft besloten af te zien van deze maatregel en de ontbrekende schakel niet aan te leggen. Gebleken is dat de maatregel teveel negatieve effecten heeft op de ecologische verbindingszones in het gebied. Desondanks zal de druk op de verschillende fietsroutes in de komende tijd toenemen en is de kans groot dat er op termijn maatregelen nodig zijn. Daarom zullen wij de komende jaren de drukte monitoren en op basis van deze uitkomsten bepalen of en zo, ja welke maatregelen nodig zijn. Hierbij zal vanzelfsprekend altijd worden gekeken naar de effecten van de maatregelen op de ecologie

Gestippelde extre verbinding naar de dijk

Ontsluiting en parkeren van het sportpark
De beoogde locatie voor het parkeren staat opgenomen in hoofdstuk 7. Een parkeerterrein en de ontsluiting hiervan staat op gespannen voet met de landschappelijke en natuurlijke kwaliteit van de kop van het Diemerpark. Om deze reden is het parkeerterrein via de brug vanaf de Oeverzeggestraat bereikbaar en rijdt het verkeer ook via deze route weer weg. Auto's blijven zo dicht mogelijk bij de entree van het park. De verkeersveilige inrichting van deze route vraagt wel aandacht, omdat toenemend autoverkeer wordt gemengd met drukker wordend fietsverkeer. Ook zullen maatregelen moeten worden genomen om overlast voor bewoners aan de Oeverzeggestraat en de omliggende straten te voorkomen. De uitwerking hiervoor zal onderdeel zijn van het Uitwerkingsplan sportpark.

Verleggen Jan Beijerpad langs het sportpark
Met de herinrichting van het sportpark in de kop van het park zal ook het fietspad naar de dijk worden omgelegd. Vanwege het doorgaande fietsverkeer dat naast de aantallen ook in snelheid toeneemt is het logisch de fietser eerder de Diemerzeedijk op te laten. De fietser buigt hier voor het sportpark af naar de dijk waardoor de belangrijke doorgaande fietsverbinding aanwezig blijft. Bij het omleggen van deze fietsverbinding moet in het bijzonder, aandacht worden besteed aan de aangrenzende ecologische corridor die verschillende biotopen in het park met elkaar verbindt. In het uitwerkingsplan sportpark wordt er bij het inpassen van het fietspad rekening gehouden met deze natuurwaarde.

Aanbrengen parkstructuren en -verbindingen
Een van de uitgangspunten bij het uitbreiden van het sportpark is het instandhouden of beter nog het versterken van het voetgangersnetwerk in de kop van het park. Deze route langs het sportpark zal een onderdeel zijn van een langere route door het gehele park en brengt daarmee de verschillende parkdelen nog meer in verbinding met elkaar.

Huidige Jan Beijerpad, bron; eigen foto

Gestippelde Jan Beijerpad buigt af richting dijk

7. Thema: recreatief landschapspark

7.1 Recreatief gebruik in het park

Met de aanhoudende groei van Amsterdam groeit ook de behoefte aan sport, spel en recreatie. Naast de natuurfunctie van het Diemerpark heeft het park ook een belangrijke recreatieve functie, omdat die behoefte vanuit de omliggende stedelijke gebieden sterk toeneemt.

Recreatie zones
In de ruimtelijke en ecologische opbouw van het Diemerpark zijn twee duidelijke zones te onderscheiden: een zone met relatief intensieve sport en recreatie, en een zone met extensieve vormen van recreatie.

Het zuidwestelijk deel (donkergroen) valt samen met de ARK-zone, het met struweel beplante deel van de romp en de stille staart van het park. Dit gebied leent zich voor informeel en extensief gebruik, met de heuvel als een overgangsgebied tussen het rustige deel en het drukkere noordelijkoostelijke deel. In het rustige deel wandelen mensen over niet-ontworpen natuurpaden, er wordt gepicknickt en kinderen spelen in het ruige groen. Al met al heeft natuurbeleving hier de overhand.

Het noordoostelijk deel (lichtgroen) omvat de heuvel, het strandje en het sportpark. Deze zone wordt tamelijk intensief gebruikt door sporters en recreanten, zij het wat rustiger ter hoogte van de flank van de romp. In de zomer wordt het zwemwater goed gebruikt en de fitnessplekken en het sportpark intensief benut. De vlakte is het toneel van allerlei informele balspellen. Na winterse sneeuwval wordt de heuvel een druk bezochte sleepiste.

Voor alle vormen van sporten, struinen, spelen en bewegen in het park is een goede landschappelijke inbedding de belangrijkste opgave. Het bestaande landschap biedt zelf ook interessante aanleidingen om het recreatief programma te verweven met de natuur. Waar dat goed lukt kunnen inspirerende situaties ontstaan. De tabel hiernaast is uiteraard geen uitputtende opsomming maar geeft een beeld van het type gebruik.

		Wat mag wel?	Wat mag niet?
Dijk		Intensievere recreatie: Wandelen, hardlopen, fietsen, skaten op de het asfalt pad. Honden aan de lijn.	Autoverkeer, graven, barbecueën, vliegeren, honden loslopen, drones
Park	Kop	Intensievere recreatie: Sport en spel, kleine evenementen, wandelen, skaten, hardlopen, fitness.	Autoverkeer (los van verkeer tbv het sportpark) graven, barbecueën, vliegeren, honden loslopen, drones
	Romp	Extensief gebruik: Hardlopen, fietsen en skaten op paden. Struinen/ wandelen, Honden los op de uitlaatplek. Zonnen, zwemmen bij strandje.	Autoverkeer, graven, barbecueën, vliegeren, honden loslopen, drones
	Staart	Struinen/wandelen. Hardlopen, fietsen en skaten op paden. Honden aan de lijn.	Autoverkeer, graven, barbecueën, vissen, vliegeren, zwemmen, honden loslopen, drones
Moeras		Natuurbeleving op afstand.	Alle vormen van menselijke activiteit naast noodzakelijk beheer en onderhoud.
Lijst		Extensief gebruik: Wandelen op paden. Natuurbeleving op afstand. Zwemmen(alleen bij strandje) Honden loslopen(alleen in losloopstrook)	Autoverkeer, graven, barbecueën, vliegeren, honden loslopen, drones

Legenda
Voetbal
Hockey
Horeca
Zwemstrandje
Fitness
Skeeleren
Hardlopen
Spelen
Honden los
Fietsen

7.2 Intensieve recreatie

In de kop van het park en de noordzijde van de romp liggen de druk bezochte heuvel, vlakte, oever, sportpark en strandje. Voor de vele bezoekers is het informeel recreatieve programma (inrichting) echter tamelijk mager. Met slechts enkele bankjes, een wat versleten fitnessparcours en één steiger aan het water is het aanbod wat beperkt. Voor veelzijdiger vormen van recreatie is daarom gekeken naar locaties waar ongeorganiseerd sporten en 'natuurspelen' een plek kunnen krijgen. Het mag duidelijk zijn dat het Diemerpark geen Vondelpark is, dus kleinschaligheid en terughoudendheid zijn gepast, met uitzondering van de kop van het park waar in de directe omgeving van het sportpark intensief gebruik wel beter past.

Natuurspeelplek
Aan het Jan Beijerpad (ter hoogte van de romp) zijn kleine ingrepen denkbaar om de aanwezige natuur sterker te kunnen beleven. Een speelaanleiding zou daar goed passen; niet met allerlei toestellen, maar in de vorm van natuurlijke speelaanleidingen, zoals een omgevallen klimboom of wilgentunnel. In het te maken Uitwerkingsplan wordt de exacte locatie bepaald en getoetst door ecologen. De speelplek dient zich namelijk te voegen naar het landschap, moet passen in het informele struinkarakter en mag de omringende flora en fauna niet beschadigen.

Speelboom, De Averegten, bron: springzaad.be

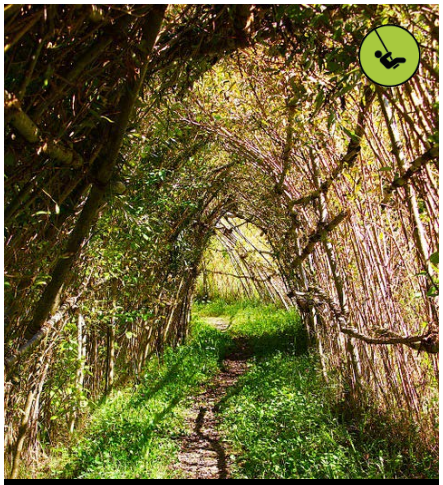
Wilgentunnel, bron: tuinonderhout.nl

Hond in natuur, bron: dierencompleet.nl

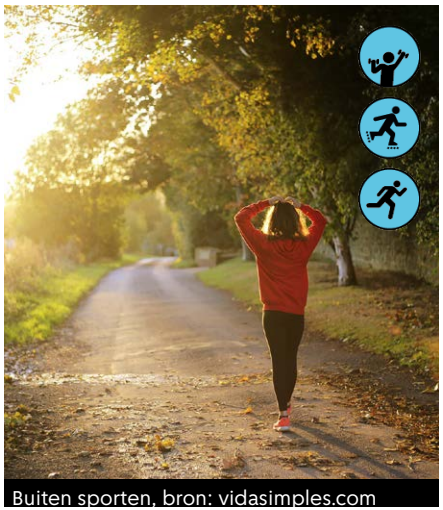
Buiten sporten, bron: vidasimples.com

Legenda
Honden zwemplek
Honden los
Verbodsgebied
Aangelijnd

Uitwerkingsplan Hondenlosloop gebieden

In hoofdstuk 3.4 is al het een en ander gezegd over honden die in het hele Diemerpark, en zelfs in de ARK-zone, worden uitgelaten. Inzet van een groep belanghebbenden heeft geleid tot een helder Uitwerkingsplan waarin sprake is van drie grote losloopgebieden en verbodsgebieden waar honden juist niet, of enkel aangelijnd, mogen komen. Honden zijn welkom om los te lopen in het centraal gelegen uitlaatgebied in de romp van het park en op twee uitlaatstroken bij de entrees van het park. Aan de oostzijde van de lijst is een hondenzwemplek uitgewerkt. Van oktober tot maart kunnen honden ook aan het strandje zwemmen. De begrenzing van het centraal gelegen uitlaatgebied is zo natuurlijk mogelijk ingepast en versterkt de ecologische corridors in de romp van het park.

markering losloopgebieden, bron: eigen foto

takkenrillen afscheiding, bron: hln.be

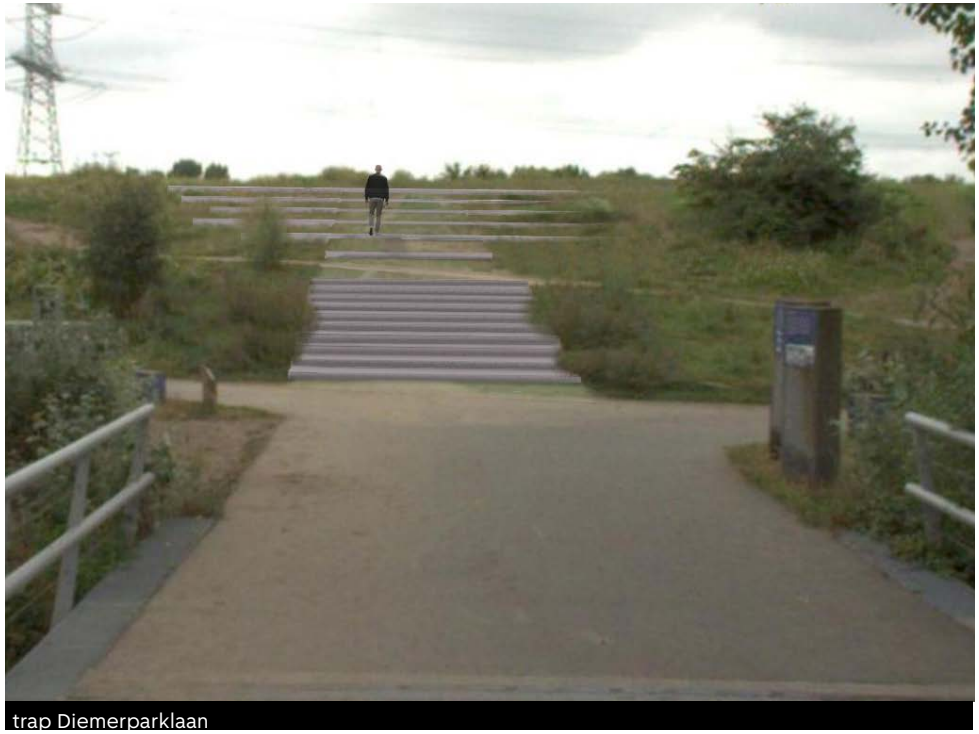

trap Diemerparklaan

markering losloopgebied, bron: doggydating.

staalgaas hek, bron: segersgroenaanneming.

Referentie: speelnatuur, Park van Eden, bron: kleefkruid.be

Referentie: sport route., bron: Kirstine Autzen

Referentie: Fitness, bron; monkeyxl.com

Referentie: Buiten fitness, bron: straatbeeld.nl

Uitwerkingsplan centrale ontmoetingsplek bij het strandje
De theaterheuvel aan het populaire strandje is een interessant uitkijkpunt waar men het hele park kan overzien. Tegen het steile deel van dit hoogteaccent ligt nu een amfitheater dat uitkijkt op het vlakke evenemententerrein en de informele sport/speelweide. Met de uitbreiding van het sportpark wordt dit deel intensiever in gebruik. De zone bij het strandje is één van de meest intensief gebruikte plekken in het park. In potentie misschien wel de enige 'hotspot' voor ontmoeting, sport, spel en recreatie. Een belangrijke ontwerpopgave is welke relatie deze ontmoetingsplek aangaat met het naastliggende sportpark, het open karakter van de romp van het park, en ook de aanliggende ecologische corridor die de ARK-zone, de dijk, de romp en de Batterij met elkaar verbindt.

Uitwerkingsplan sport en speelroute
Ongeorganiseerd sporten wordt op dit moment bediend door een aantal fitnessplekken, verspreid over de kop van het Diemerpark. De plekken worden goed gebruikt maar zijn inmiddels wat versleten. Dit schept kansen om het fitnessparcours opnieuw in te richten en een impuls te geven. De vernieuwde sportplekken worden wel terughoudend vormgegeven, bijvoorbeeld met objecten van hout, en passend in het natuurlijk landschap.

Daarnaast kunnen hardlooproutes interessanter worden gemaakt met bijvoorbeeld afstandsmarkeringen op het asfalt, of met een app die men aan een sportprogramma kan koppelen.

In het uitwerkingsplan wordt ook gekeken of bestaande asfaltpaden en struinpaden onderdeel kunnen worden van een hardloop en fitnessparcours, zonder het ontspannen struinkarakter van onverharde en informele paden aan te tasten.

Ecologische corridor
speelweide
kruidenrijke en open groenstructuur
Ecologische corridor

7.3 Landschappelijke inpassing sportpark

In de Inleiding (hoofdstuk 1) is gesteld dat het sportpark vraagt om uitbreiding. Tijdens bijeenkomsten met bewoners en gebruikers, gesprekken met belanghebbenden, adviseurs en specialisten is onderzocht op welke wijze dat kan gebeuren. Een variantenstudie heeft vervolgens de verschillende denkrichtingen in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot een aantal uitwerkingen die op haalbaarheid en wenselijkheid zijn bekeken. Uiteindelijk is er op financiële overwegingen voor gekozen het sportpark niet met vier, maar met twee velden uit te breiden en de huidige zes velden te laten liggen.

Uitwerkingsplan
Het Uitwerkingsplan maakt concreet hoe de uitbreiding van het sportpark in de kop van het Diemerpark kan worden uitgevoerd, op zo'n manier dat het sportlandschap en het parklandschap zich kwalitatief hoogwaardig tot elkaar verhouden. Daarbij is een landschappelijke overgang tussen het sportpark en het landschap gewenst.

Uiteraard geeft de nazorg van de bodemsanering harde randvoorwaarden voor welke vorm van inpassing dan ook. De bestaande ondergrondse infrastructuur van de nazorg moet worden verplaatst en hierbij wordt ook gekeken of er betere methoden zijn om het stortgas en het grondwater in dit gebied te onttrekken. In het uitwerkingplan wordt de uitbreiding aangesloten op het al bestaande sportpark, een gezamelijk clubhuis is uitgaande van deze situatie geen logische keus. Wel zijn beide clubhuizen in het ontwerp met zorg en zoveel mogelijk aan de IJburg-zijde ingepast om nadelige effecten op de parkomgeving te minimaliseren.

Om de natuurwaarde van de kop van het park zoveel mogelijk te handhaven worden groene structuren aan de randen van het sportpark aangebracht, opdat het sportpark geen blokkade vormt voor migrerende dieren en minder dominant aanwezig is in het park.

Terug naar de tekentafel
Hieronder een schematische weergave van de nieuwe variant ten opzichte van de vorige. In deze variant is gekeken naar een optimale inpassing die zoveel mogelijk recht doet aan het parklandschap. Er is gezocht naar een uitbreiding die zowel aan sport als aan het landschap een kwaliteitsimpuls kan geven. Dat heeft geleid tot een model met twee extra velden waarbij het sportpark via een groene overgangszone goed aansluit bij het natuurlijke Diemerpark.

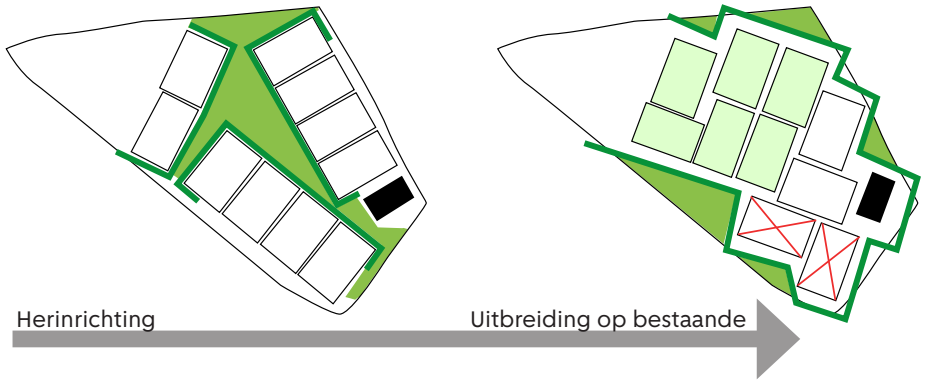

Uitgangspunten bij uitbreiding Sportpark IJburg
Bij uitbreiding van het sportareaal is het van belang het landschappelijke karakter van het Diemerpark zoveel mogelijk te behouden en het sportpark te integreren in het park. Om dat te bereiken moet het sportpark een goede aansluiting krijgen op het parklandschap. Om hier op te sturen zijn er drie uitgangspunten omschreven waar de uitbreiding van het sportpark aan moet voldoen.

1 Hoogwaardige aansluiting maken op de directe omgeving
2 Versterken parkstructuren en -verbindingen in de kop van het park
3 Versterken van corridors in de kop van het park

Deze uitgangspunten worden op de volgende pagina's wat uitgebreider toegelicht.

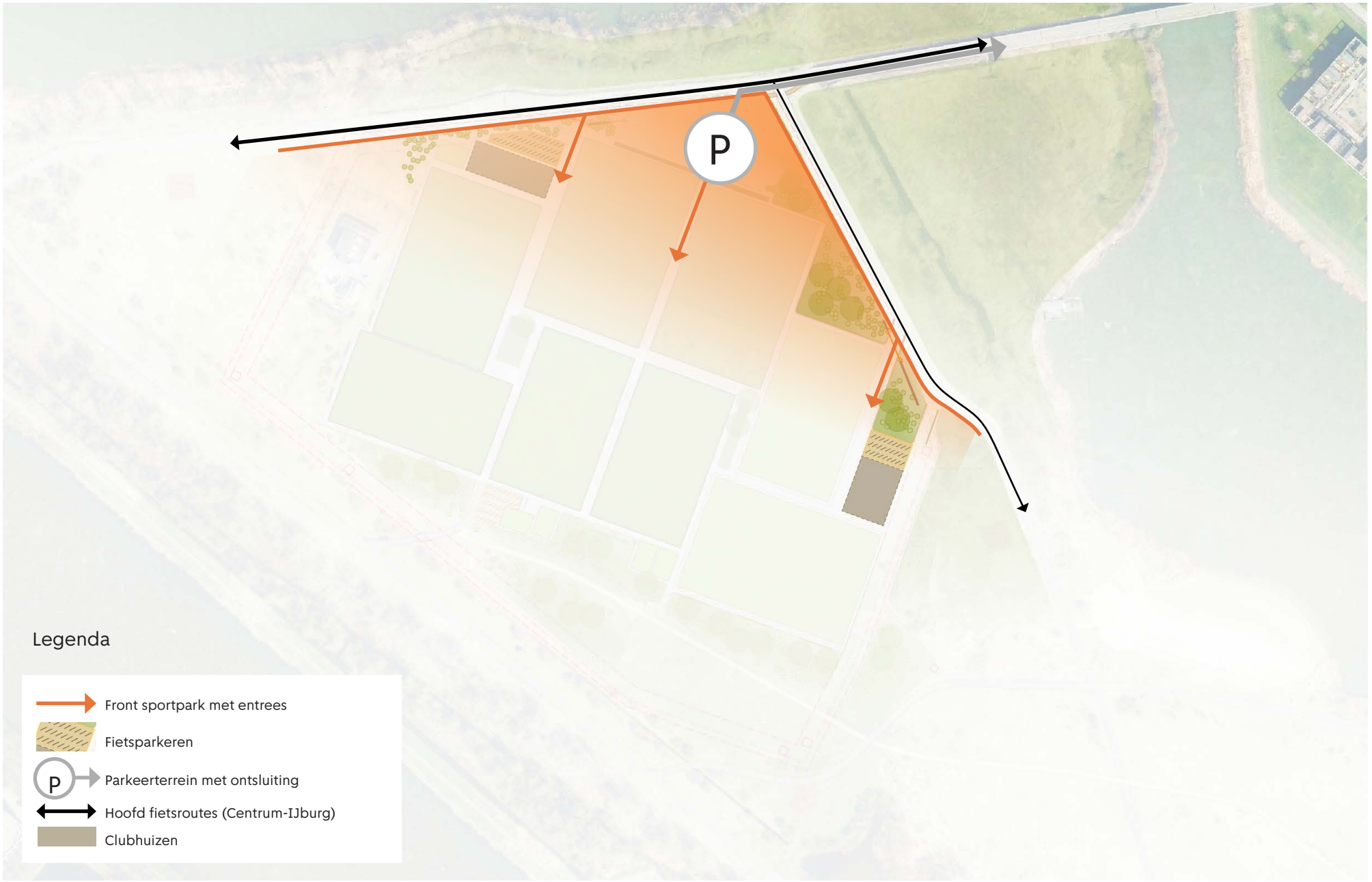
P
Legenda
Front sportpark met entrees
Fietsparkeren
P
Parkeerterrein met ontsluiting
Hoofd fietsroutes (Centrum-IJburg)
Clubhuizen

1 Hoogwaardige aansluiting maken op de directe omgeving
Het sportpark heeft twee zijdes met verschillende kenmerken. De ene zijde is georiënteerd naar het open water van IJburg en ligt dicht tegen de lijst van het Diemerpark. Aan deze zijde bevindt zich de hoofdentree van het sportpark. Mede vanwege beperkte ruimte voor groen zijn hier andere middelen nodig waarmee een sportpark-front gemaakt kan worden. De uitstraling van dit front kan aansluiten bij het "strandleven", wat een onderdeel is van de identiteit van de archipel IJburg. Dit kan tevens een knipoog zijn naar het Duinlandschap waar het Diemerpark kenmerken van heeft. Houten clubhuizen, zand, natuurlijke materialen en kunstobjecten kunnen hier de tijdelijke uitstraling naar een hoger niveau tillen.

Verkeer en autoparkeren
Door de toename van het aantal auto's (uitbreiding sportpark), groei van fietsverkeer (uitbreiding sportpark en groei IJburg) en de toename van elektrificatie van fietsen zal de snelheid en intensiteit van verkeer omhoog gaan. Het parkeerterrein bij de entree van het sportpark wordt uitgebreid naar circa 90 parkeerplekken met daarbij een aantal "kiss&ride" plekken. In de ontwerpfase zal veel aandacht besteed moeten worden aan een goede verkeersinpassing van het parkeerterrein en een duidelijke en verkeersveilige routing van en naar het sportpark. Het onderzoek naar de meest optimale inpassing hiervan loopt momenteel en wordt opgenomen in het uitwerkingsplan Sportpark.

Dit doen we samen met de belanghebbende bewoners en de twee sportclubs. Aandachtspunten voor deze uitwerking zijn als volgt:

- Verkeersveilig delen van de ruimte op de Oeverzeggestraat, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de ontsluitingen voor auto's en langzaam verkeer van de woningen;
- Verkeersveilig delen van de ruimte op de Oeverzeggebrug;
- Een duidelijke en verkeersveilige ontsluiting van het parkeerterrein, waar auto's, fietsers en wandelaars elkaar kruisen;
- Het voorkomen dat auto's het park in kunnen rijden als het parkeerterrein vol is.
- Het aanleggen van een Kiss & Ride mogelijkheid in het Diemerpark;
- Het voorkomen dat bezoekers van het sportpark in de woonbuurten gaan parkeren.

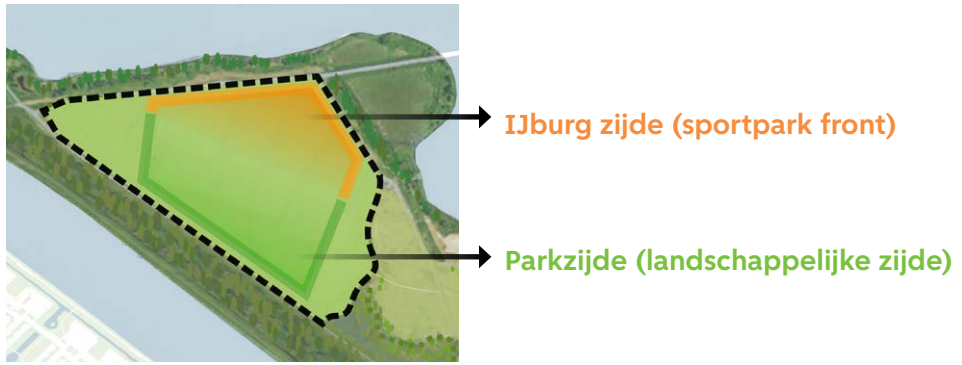

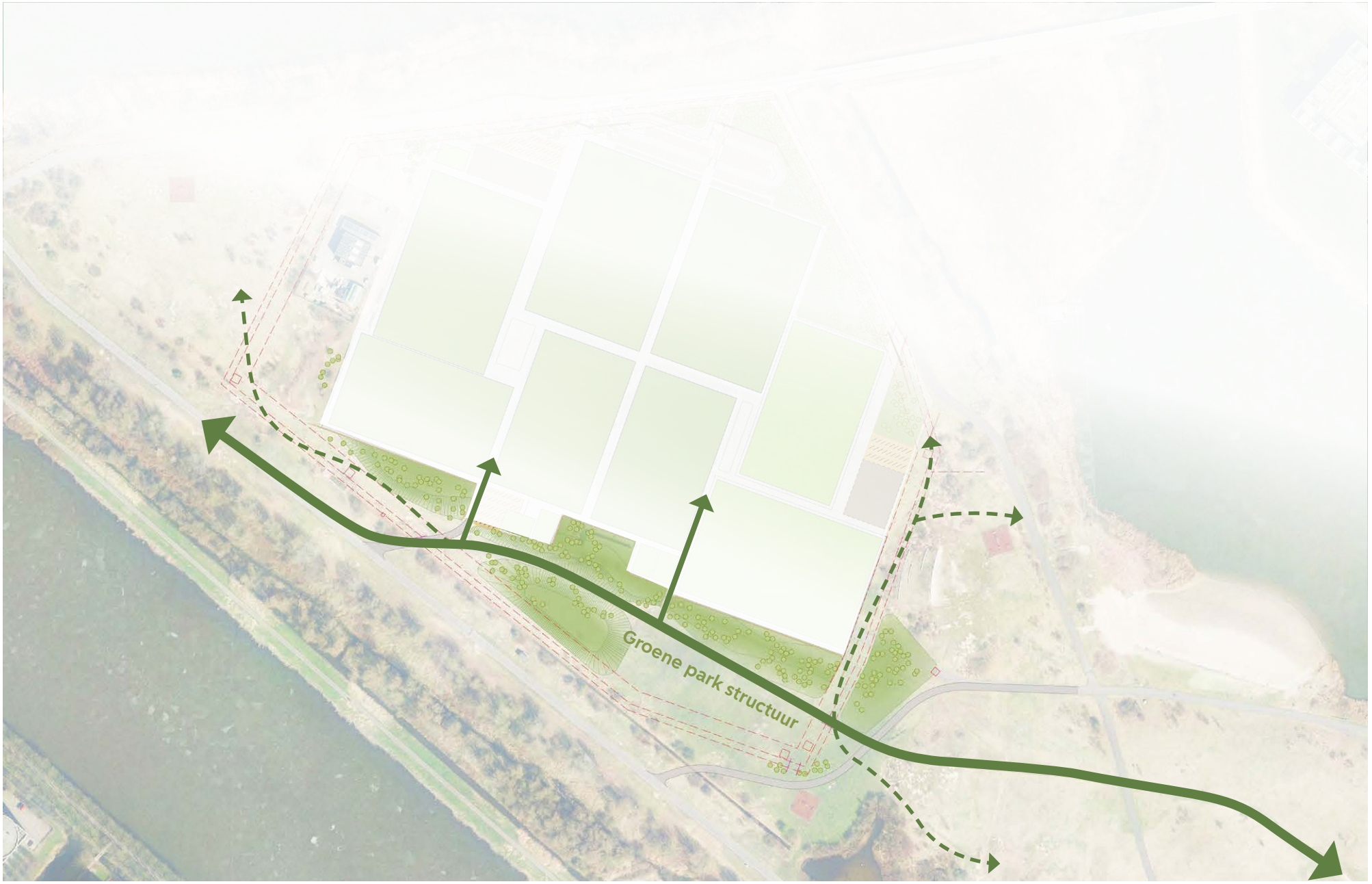
Groene park structuur

2 Versterken parkstructuren en -verbindingen in de kop van het park
Het is van belang de inpassing van het sportpark in het natuurlijke Diemerpark zorgvuldig te ontwerpen. Onderdeel daarvan is het aan de zijde van de Diemerzeedijk doortrekken van bestaande struin- en wandelroutes. Hierdoor zal dit gebied een onderdeel gaan vormen van het recreatieve netwerk dat verschillende parkdelen (kop, romp en staart) met elkaar verbindt. De inrichting van dit gebied moet zorgen voor een goede overgang tussen sportpark en natuurpark, waarbij het sportpark zoveel mogelijk aan het oog wordt onttrokken. Bovengenoemde uitgangspunten zullen in het uitwerkingsplan Sportpark worden opgenomen.

foto: natuurinclusieve muur. bron; Batlleiroig.

foto: hakhoutwal. bron;https://dorpdoezum.nl

foto: groenbeeld in de kop. bron;eigen foto

Foto: Wandelaars op het centrale "puttenpad" , bron; eigen foto

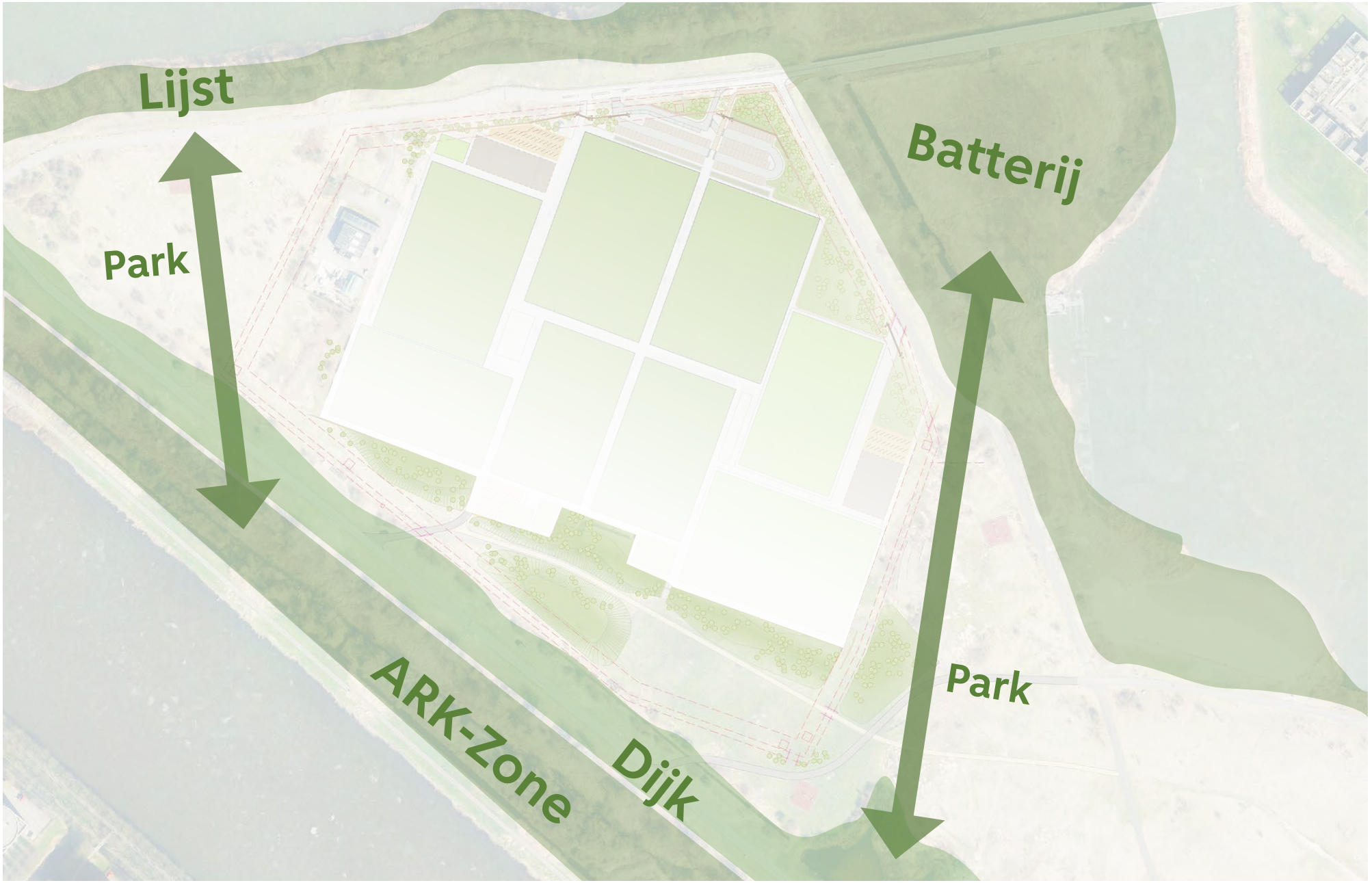
Lijst
Park
Batterij
Park
ARK-Zone
Dijk

3 Versterken van corridors in de kop van het park
De 4 landschappelijke structuren (zie 3.1) van dijk, moeras, park en lijst zijn onderling verbonden door ecologische corridors. In het uitwerkingsplan corridors worden de twee corridors langs het sportpark versterkt. Omdat het sportpark nauw verbonden is met deze twee corridors zal dit uitwerkingsplan in samenhang met het uitwerkingsplan sportpark worden opgesteld. De versterkte corridors zullen de natuurwaarde van het gebied rond het sportpark versterken.

Het landschap van het Diemerpark lijkt erg op het landschap van de binnenduinrand zoals in het beeld rechts te zien is. Kenmerken uit dit type landschap worden gebruikt bij het versterken van de corridors. De terug gesnoeide bomen en struiken in het gebied zijn hierin beeldbepalend. Deze bestaande beplanting vormt al een basis voor het uitwerkingsplan.

Referentie, binnenduinrand vergelijkbaar met de romp van het Diemerpark, Foto: Hubert Kivit

Referentie, huidige hakhout in de romp van het park. Bron; eigen foto

Legenda
Skeeleren
Hardlopen
Fietsen
Wandelen/struinen
Natuurbeleven

7.4 Natuurbeleving en rust

In het natuurdeel van het park (alles behalve de kop) bestaat de recreatie voornamelijk uit struinen of een enkele picknick langs onverharde wandelpaden. Zulke extensieve vormen van recreatie zijn in balans met de natuur en kunnen gewoon blijven bestaan. Het toevoegen van ontworpen faciliteiten en programma is hier niet gewenst, een eventuele eenvoudige natuurspeelplek uitgezonderd.

De ARK-zone is en blijft primair een rustgebied voor belangrijke flora en fauna zoals in hoofdstuk 5.2.2. Menselijke aanwezigheid is hier ongewenst, daarom wordt de zone nog sterker afgezonderd van de rest van het park en (nu nog) toegankelijke delen worden afgesloten met dichtere beplanting. Bij veel gebruikers leeft echter de wens om vanuit het park structureel naar het Amsterdam-Rijnkanaal te kunnen lopen. Daarom is een doorgang ‘op hoogte’ bedacht, bijvoorbeeld een eenvoudig houten palenpad of loopbrug van waaraf de natuur kan worden beleefd zonder dat struinende mensen en honden de natuur verstoren. De haalbaarheid en effecten van deze voorstellen worden verder onderzocht in het Uitwerkingsplan voor de ARK-zone.

Referentie brug, bron: makeyourfuture-nl.business.site

Referentie verbinding op hoogte, Studio Puisto and Nomaji, photo: Mika Huisman

7.5 Evenementen in het park

Grote mensenmassa's en harde muziek passen niet bij het karakter en de functie van het Diemerpark. Geluidshinder in de late uurtjes zal hier niet passend zijn terwijl een bescheiden verenigingsavond van de sportclub wel thuis hoort in het sportpark. Het parkeerterrein in het park zal alleen de functie sport faciliteren en geen dienst doen als parkeerterrein voor evenementen.

In de overige delen van het Diemerpark zijn evenementen met grote groepen absoluut uitgesloten. Kleinschalige events zoals vrijwilligersdagen en natuurexcursies geven wel kleur en passen probleemloos in het karakter van het park.

7.6 Kunst in het park

Het Diemerpark is een landschap met een bijzonder verhaal. De gegroeide symbiose tussen de onder- en bovengrond, maar ook de contrasterende werelden die in het Diemerpark samenkomen, kunnen inspiratiebron zijn voor een passende kunstvorm. Door de schaal van het landschap is er ruimtelijk veel mogelijk. In de Uitwerkingsplannen wordt kunst integraal meegenomen. Wel is het van belang dat ook kunst zich voegt naar het landschap, met een terughoudende verschijningsvorm. Referenties uit de landschapskunst elders laten zien hoe kunst zich mooi kan voegen in het landschap of het landschap zelfs mede vormgeeft.

Kunst excursie, Vernieuwing Diemerpark 2019, bron: eigen foto

Referentie: Mehmet Ali Uysal

Referentie: Robert-smithson

8. Meubilair en informatieborden

Meubilair
In het Diemerpark is terughoudend omgegaan met objecten zoals meubilair en informatieborden. Met de aanleg werden alle objecten indertijd secuur uitgekozen en zelfs specifiek voor het park ontworpen. Bankjes, prullenbakken en infozuilen zijn van beton en vormen een eenvoudige consistente huisstijl. Door de jaren heen zijn deze objecten echter versleten en werden objecten toegevoegd die afwijken van de huisstijl.

Voor het vernieuwde Diemerpark houden we vast aan een eenduidige huisstijl; een geactualiseerde huisstijl, op basis van natuurlijke materialen, die aansluit op het unieke landschappelijke karakter. Deze nieuwe huisstijl zal balanceren tussen het streven naar uniciteit én de bereidheid om aan te sluiten bij het standaard assortiment (zogeheten 'Puccini-methode') dat in de stad gebruikelijk is. Dat laatste heeft als voordeel dat er geen problemen optreden bij onderhoud, beheer en vervanging van straatmeubilair, verharding, lichtmasten et cetera. Illustratief voor die balans is het voorstel voor bijzondere houten zitbanken in de 'Plane' serie, maar daarnaast gebruik maakt van standaard 100 liter prullenbakken uit de Puccini-methode.

Informatie borden
In het Diemerpark en aan de ARK-zone komen nieuwe informatieborden. Daarop staan toelichtingen over bijzondere kwaliteiten van die plek, maar ook praktische geboden en verboden. De informatieborden staan op strategische plekken, zoals bij de entrees. Zoals bijgaand referentiebeeld laat zien krijgen ze een eenvoudig ontwerp, met houten staanders en een landelijke uitstraling.

infromatie zuilen, bron: eigen foto

informatieborden biesbosch, bron: np-debiesbosch.nl

prullenbak - puccini methode, bron: eigen foto

foto: Bank, plane serie - Grijsen

foto: huidige banken en prullenbakken, bron: daaromdiemen.nl

9. Verankering van visie in beheer

Een les uit de afgelopen jaren is dat de bovengrond van het Diemerpark anders moet worden beheerd. Momenteel wordt het beheer uitgevoerd door meerdere afdelingen binnen vier gemeentelijke directies. Afstemming is moeilijk en dat leidt tot zichtbare gebreken in het beheer.

Het beheer is complex door de veelal onzichtbare nazorgvoorzieningen van de bodemsanering. De ondergrond ligt vol met afvoerleidingen voor gas en water uit de stortlocatie, onderling verbonden door putten in het maaiveld. Deze infrastructuur bepaalt niet alleen de gebruiksmogelijkheden van het park, maar vergt ook specialistisch beheer. Daarnaast zijn in het park ook nog andere beheerders actief, zoals Tennet, Rijkswaterstaat en Waternet, met een eigen autonome deelverantwoordelijkheid.

Integraal beheerplan
Tegen deze achtergrond is het wenselijk om een integraal beheerplan te maken, waaraan alle beherende partijen zich committeren. Een beheerplan met een heldere ambitie, spelregels over een goede uitvoering van werkzaamheden, en een procesbeschrijving hoe alle partijen hun taken met elkaar afstemmen. Bovendien maakt een goed beheerplan onderscheid tussen dagelijks beheer, periodiek beheer en incidenteel beheer. Jaarlijks wordt een beheerkalender opgesteld met geplande werkzaamheden van alle partijen.

Deel beheerplannen
Onder het integrale beheerplan ‘hangen’ meerdere deelbeheerplannen voor deelgebieden (zoals sportpark, ARK-zone) en de in die gebieden aanwezige objecten (zoals banken,afvalbakken, informatieborden, speeltoestellen). Elk deelbeheerplan beschrijft in detail:

- Hoe ondergronds en bovengronds beheer is (of wordt) afgestemd;
- De dagelijks verantwoordelijke functionaris per beheerder;
- Het te handhaven kwaliteitsniveau; Welke werkzaamheden daarvoor uitgevoerd moeten worden.

De beheerplannen worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Management
Goed integraal beheer vraagt om een centraal punt van overzicht en aansturing, zeker gezien de complexe beheeropgave in het Diemerpark. Daarom wordt voorgesteld om een parkconcierge aan te stellen die samen met en in opdracht van alle stakeholders een beheerkalender opstelt, prioriteiten aanwijst, de werkzaamheden coördineert en zo mogelijk combineert. Aan de hand van onder meer een kader op basis van Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid, Communicatie en natuur (BLVCN) verleent hij vergunningen aan aannemers en bewaakt de wijze waarop zij het werk uitvoeren. De parkmanager houdt kantoor in het Diemerpark zelf, is daar laagdrempelig te benaderen, en communiceert actief naar bewoners en gebruikers van het park.

10. Visiekaart

Planning

11. Planning

De komende jaren vertaalt deze visie voor het Diemerpark zich naar een serie gedetailleerde uitwerkingsplannen voor de verschillende deelgebieden, waar op hun beurt weer beheerplannen uit voortkomen of indien er geen activiteiten zijn worden de autonome integrale beheerplannen opgesteld. De totstandkoming van die uitwerkingsplannen gebeurt volgens een zorgvuldig planproces, met veel ruimte voor participatie. Voor elk Uitwerkingsplan gaat de gemeente om tafel met o.a. bewoners, sportclubs, natuur- en recreatieorganisaties en andere belanghebbenden om samen na te denken over concrete maatregelen en beheerprincipes.

Hieronder staat een opsomming van te maken Uitwerkingsplannen. De termijn waarop de uitvoering van de plannen plaats kan vinden is afhankelijk van de omvang en de complexiteit van de opgaven, de uitvoering zal vaak ook gefaseerd plaatsvinden.

Gehele park
- Informatieborden en welkomsborden
- Nieuw meubilair
- Hondelosloopgebieden
- Spelen en bewegen in het park
- Kunst in het park
- Verbeteren Fietsnetwerk (Nescioknoop + entreegebied)

Kop van het park
- Uitbreiding sportpark
- Verbeteren ontsluiting en uitbreiding parkeren
- Landschappelijke inpassing sportpark
- Ecologische corridors

Lijst
- Versterken oeverzone en Batterij

ARK-Zone
- Versterken natuurwaarde ARK-Zone
- Doorgang op hoogte

Dawn over Diemerpark, bron: photos.mrfrisby.com